

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Kamila Králová

Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku

Finanční rezervy v rozpočtech českých domácností

Olomouc 2022

Vedoucí práce: Ing. Alena Opletalová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením Ing. Aleny Opletalové, Ph.D., a uvedla v ní odbornou literaturu a veškeré zdroje, které jsem použila.

V Olomouci dne 21. dubna 2022

.....

Kamila Králová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Ing. Aleně Opletalové, Ph.D., za její cenné rady a připomínky, které mi při psaní bakalářské práce poskytla. Poděkování patří i těm, kteří se zúčastnili výzkumného šetření a v neposlední řadě bych chtěla poděkovat svojí rodině, která mi byla velkou oporou.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Kamila Králová
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Ing. Alena Opletalová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2022

Název práce:	Finanční rezervy v rozpočtech českých domácností
Název práce v angličtině:	Financial reserves in the budgets of Czech households
Anotace práce:	<p>V úvodu teoretické části bakalářské práce je definována finanční gramotnost a její rozdělení. Dále je v teoretické části vymezen rozpočet domácnosti, ke kterému neodmyslitelně patří příjmy, výdaje a finanční rezervy osobních a rodinných financí. Poslední kapitola se zabývá zadlužeností v domácnosti a podrobněji jsou popsány úvěrové produkty. V praktické části bakalářské práce byl realizován kvantitativní výzkum, který byl proveden za pomoci online dotazníku pro dospělou populaci a jeho cílem bylo zjistit a posoudit, jak české domácnosti hospodaří se svým finančním rozpočtem, jestli si tvoří finanční rezervy a jak řeší svoji zadluženost.</p>
Klíčová slova:	Rozpočet, gramotnost, příjmy, výdaje, domácnosti, rezervy
Anotace v angličtině:	<p>The introduction of the theoretical part of the bachelor thesis defines financial literacy and its distribution. Furthermore, the theoretical part defines the household budget, which inevitably includes income, expenditure and financial reserves of personal and family finances. The last chapter deals with household indebtedness and credit products are described in more detail. In the practical part of the bachelor thesis was carried out quantitative research, which was carried out using an online questionnaire for the adult population. Its aim was to find out and</p>

	assess how Czech households manage their financial budget, whether they create financial reserves and how they solve their debt.
Klíčová slova v angličtině:	Budget, literacy, revenues, expenses, households, reserves
Přílohy v práci:	Příloha č. 1: Dotazník na vytváření finanční rezervy v rozpočtech českých domácností a řešení zadluženosti
Rozsah práce:	57 s. + příloha
Jazyk práce:	Čeština

Obsah

ÚVOD.....	8
1 Finanční gramotnost.....	9
1.1 Finančně gramotný člověk.....	9
1.2 Rozdělení finanční gramotnosti.....	9
1.2.1 Peněžní gramotnost.....	9
1.2.2 Cenová gramotnost.....	9
1.2.3 Rozpočtová gramotnost.....	9
2 Vymezení rozpočtu domácnosti.....	11
2.1 Rodinný rozpočet.....	11
2.2 Jak by měl rodinný rozpočet vypadat.....	11
2.3 Jak vytvořit rodinný rozpočet.....	12
2.4 Typy rodinných rozpočtů.....	12
2.4.1 Přebytkový rodinný rozpočet.....	12
2.4.2 Schodkový rodinný rozpočet.....	13
2.4.3 Vyrovnaný rodinný rozpočet.....	13
3 Příjmy a výdaje osobních a rodinných financí.....	14
3.1 Příjmy pravidelné.....	15
3.2 Příjmy mimořádné.....	15
3.3 Výdaje zbytné.....	15
3.4 Výdaje nezbytné.....	15
4 Finanční rezervy.....	16
4.1 Finanční produkty určené pro spoření.....	16
4.2 Investice.....	17
4.2.1 Druhy investic.....	18
4.2.2 Rizika investování.....	20
5 Zadluženost v domácnosti.....	21

5.1 Úvěrové produkty	22
5.1.1 Kreditní karty	22
5.1.2. Úvěrová karta	22
5.1.3 Spotřebitelský úvěr.....	22
5.1.4 Kontokorent.....	22
5.1.5 Hypoteční úvěr	23
5.1.6 Leasing	23
5.2 Předlužení	23
5.3 Dluhová past	24
6 Praktická část – výzkumné šetření	26
6.1 Cíle a metodologie	26
6.2 Vyhodnocení výzkumu	27
6.3 Závěry výzkumného šetření	47
ZÁVĚR.....	50
SEZNAM ZKRATEK	51
SEZNAM ZDROJŮ	52
SEZNAM OBRÁZKŮ A GRAFŮ	55
SEZNAM PŘÍLOH	57

ÚVOD

Jako téma bakalářské práce jsem si zvolila Finanční rezervy v rozpočtech českých domácností. Myslím si, že zvolené téma je velmi aktuální ke stále trvajícím událostem posledních dvou let a zároveň situaci současné, počínaje epidemií Covid až po aktuální situaci válkou na Ukrajině. Podle mého názoru finanční rezervy v rozpočtech českých domácností, jsou teď velmi často řešené téma, a hlavně velmi důležité. Každý z nás by měl mít nějakou finanční rezervu, protože nikdy nevíme, do jaké se dostaneme neočekávané situace. Každého z nás může potkat neštěstí, nějaká živelná katastrofa, autonehoda, nebo také nemoc, ztráta zaměstnání apod. Takových situací může nastat spousta a je potřeba na takové situace být pořádně připraven.

Cílem této bakalářské práce je vymezit téma finanční gramotnost, finanční rezervy a rozpočet domácnosti, dále zjistit a posoudit oblast hospodaření českých domácností se zaměřením na vytváření finančních rezerv a jejich zadluženost.

Bakalářská práce obsahuje 6 kapitol, kde hned v úvodu první kapitoly popisují, co je to finanční gramotnost a finančně gramotný člověk. Základy finanční gramotnosti by měl mít každý z nás, tyto znalosti jsou velmi důležité pro vytvoření si rozpočtu domácnosti a tomu se věnuji hned v další kapitole. K vytvoření si rozpočtu domácnosti neodmyslitelně patří i příjmy a výdaje, bez toho nelze rozpočet domácnosti vytvořit, a to je následující kapitola v bakalářské práci. Velmi důležité téma jsou finanční rezervy a těmi se zabývám v kapitole čtvrté, ve které zmiňuji i spoření a druhy investic. V předposlední kapitole popisují téma zadluženost v domácnosti, která by neměla být opomíjena.

Poslední kapitola je o praktické nebo – li výzkumné části, kde jsem provedla kvantitativní výzkum, který byl proveden formou dotazníku v online prostředí, byl zaměřen na dospělou populaci a jeho cílem bylo zjistit a posoudit oblast hospodaření českých domácností se zaměřením na vytváření finančních rezerv a jejich zadluženost.

1 Finanční gramotnost

Definice finanční gramotnosti dle Ministerstva financí České republiky (2020, online) je „soubor znalostí, dovedností a postojů nezbytných k dosažení finanční prosperity prostřednictvím zodpovědného finančního rozhodování“.

Jsou to kompetence a schopnosti občana, které jsou důležité k tomu, aby byl schopen finančně zajisti jak sebe, tak i svoji rodinu, a to i s ohledem na měnící se životní situaci (Blažek, Vrabcová, 2019, s. 20).

1.1 Finančně gramotný člověk

Finančně gramotný člověk ví, jak se orientovat ve světě peněz a jak má zacházet se svými financemi. Přesně ví, jaké peníze mu měsíčně přijdou a kam následně musí „odejít“. Je schopen s rozvahou peníze utratit a místo zbytečných věcí raději upřednostní investici, která má dlouhodobější výhled. Chápe, kde může své finance uspořít a pokud si potřebuje peníze půjčit, dokáže porovnat nabídky půjček, které jsou pro něj nejvýhodnější. Dokáže si vytvořit finanční rozpočet a propočítat, jestli je schopen své závazky splácet. Nevrhá se do žádných riskantních kroků a své peníze nepůjčuje bez toho, aniž by měl záruku jejich vrácení. (Petýrková, Chmelařová, 2011, s. 5)

1.2 Rozdělení finanční gramotnosti

Finanční gramotnost se rozděluje do tří základních složek. Je to gramotnost peněžní, cenová a rozpočtová. Tyto tři složky budou vymezeny v následujících dílčí podkapitolách. (Kolektiv autorů, 2010, s. 47)

1.2.1 Peněžní gramotnost

Peněžní gramotnost znamená orientovat se jak v hotovostních, tak i bezhotovostních platbách a k tomu určených nástrojů jako je např.: běžný účet, platební nástroje atd. (Kolektiv autorů, 2010, s. 47)

1.2.2 Cenová gramotnost

Cenová gramotnost znamená chápat cenové mechanismy a porozumět inflaci, tzn. „ceně peněz“ v čase a porozumět cenám finančních nástrojů. (Kolektiv autorů, 2010, s. 47)

1.2.3 Rozpočtová gramotnost

Rozpočtová gramotnost je nějaká schopnost vést rozpočet, nebo stanovovat finanční cíle, rozhodovat o rozdělování určitých finančních zdrojů a v neposlední řadě také zahrnuje

schopnost zvládání různých životních situací co se týká finančního hlediska. Rozpočtovou gramotnost můžeme rozdělit na dvě specializované složky, a to **správu finančních aktiv** (investice, vklady, pojištění atp.) a na **správu finančních závazků** (úvěry, leasing atp.). To znamená, že bychom se měli v obou případech orientovat na trhu s finančními produkty a službami a měli bychom mezi sebou tyto produkty a služby umět porovnávat a dokázat zvolit ty nejvhodnější s ohledem na to, v jaké se zrovna nacházíme životní situaci. (Kolektiv autorů, 2010, s. 47)

2 Vymezení rozpočtu domácnosti

Rozpočet domácnosti si lze představit jako finanční plán příjmů a výdajů jedince, nebo celé domácnosti za určité časové období. (Balabán, Noveský, 2009, s. 335)

Příjmy a výdaje se mezi sebou porovnávají a podle toho se rozlišují jednotlivé typy rozpočtů jako je vyrovnaný, schodkový anebo v tom nejlepším případě přebytkový rozpočet. (Jakeš a kolektiv, 2011, s. 29)

Každý člověk by měl mít přehled o svých financích a znát své příjmy a výdaje, jen tak si může vytvořit finanční rozpočet. Finanční rozpočet lze vytvářet na různé časové období.

Rozpočty na kratší dobu (týden, čtrnáct dní) jsou spíše vhodné pro studenty, kteří nemají svůj stálý příjem, ale dostávají kapesné od rodičů. Krátkodobý rozpočet se dá ale využít i pro jiné účely, a to například na nákup dovolené.

V rámci osobních, či rodinných financí se nejčastěji využívá finanční rozpočet na jeden měsíc a to proto, že převážná většina plateb odchozích i příchozích je v měsíčním intervalu. (Petýrková, Chmelařová, 2011, s. 22)

2.1 Rodinný rozpočet

Rodinný rozpočet by měla mít každá domácnost vytvořený. Sestavuje se z veškerých příjmů a výdajů celé domácnosti a může být jak v psané podobě, tak i v elektronické podobě, kde ho lze vytvořit pomocí aplikace, či softwaru.

Lze si také vytvořit osobní rozpočet, který obsahuje také veškeré příjmy a výdaje, ale pouze daného jedince. Je to takový pomocník jak už v případě toho, jak snížit závazky domácnosti, tak v tom, jak získat zdroje pro pravidelné spoření. (Kolektiv autorů, 2009, s. 335)

2.2 Jak by měl rodinný rozpočet vypadat

Každý rozpočet domácnosti by měl obsahovat pravdivé příjmy i výdaje, jen tak ho lze vytvořit přehledný a kontrolovatelný. Určitě by měl být správný v čase a to znamená, že pokud domácnost očekává v pozdějším období nějaký příjem anebo výdaj, musí ho do rozpočtu uvést až na konkrétní období. Jedná se o tzv. cash – flow, tedy každá domácnost by měla mít přehled o toku peněz a smyslem tohoto principu je, aby pro plánované výdaje v každém okamžiku, byly k dispozici odpovídající příjmy. (MFČR, 2020, online)

Samozřejmě v neposlední řadě by měl být každý rodinný rozpočet hlavně realistický, což znamená, že by se do něj neměli uvádět vyšší příjmy a nižší výdaje, než tomu ve skutečnosti opravdu je. (Dvořáková, Smrčka a kol., 2011, s. 205)

Podle Petýrkové a Chmelařové (2011, s. 22) je nejdůležitější, aby se rozpočet vedl pravidelně. První měsíc při vytváření rozpočtu je důležité sepsat veškeré příjmy a výdaje a nadcházející měsíce lze rozpočet upravovat, aby se co nejpřesněji shodoval s realitou.

Samozřejmostí je nic nevynechat a zaznamenávat veškeré položky, které znamenají jak už příjem, nebo i výdaj.

2.3 Jak vytvořit rodinný rozpočet

Vytvoření rodinného rozpočtu není nic příliš složitého. Je na každém, zda si rodinný rozpočet vytvoří na papír anebo využije jeden z počítačových programů. (Balabán, Noveský, 2009, s. 339)

Nejdůležitější je si sepsat, ať už na papír, nebo v počítači, veškeré příjmy a výdaje domácnosti na období, které si daná domácnost zvolí, nejčastěji se rodinný rozpočet tvoří na jeden měsíc. Následně se příjmy a výdaje rozdělí. Vymezení příjmů a výdajů bude v nadcházející kapitole č. 3. Nejvhodnější je, si tyto veškeré položky zaznamenávat do tabulky, která se dá vytvořit na počítači, nebo obyčejně pomocí papíru a tužky. Abychom mohli porovnat příjmy a výdaje mezi sebou, je pro nás úplně nejdůležitější jejich součet, který obvykle bývá na konci tabulky v posledním řádku.

Podle porovnání zjistíme, o jaký typ rodinného rozpočtu se jedná a jak popřípadě do budoucna rodinný rozpočet upravit. (Jakeš a kolektiv, 2011, s. 35)

2.4 Typy rodinných rozpočtů

Každý rodinný rozpočet bude mít buď více příjmů než výdajů, ten nazýváme přebytkový, naopak rodinný rozpočet, který má více výdajů než příjmů, se označuje jako schodkový neboli rozpočet s deficitem. Může se také stát, že příjmy a výdaje se budou rovnat a takový rodinný rozpočet se nazývá vyrovnaný, k takovému rodinnému rozpočtu ale dochází jen málokdy. (Klínský, Münch a Chromá, 2018, s. 147)

2.4.1 Přebytkový rodinný rozpočet

Přebytkový rodinný rozpočet by měl být záměrem úplně pro každého, kdo si rodinný rozpočet tvoří. (Dvořáková, Smrčka, 2011, s. 216)

Přebytek znamená, když jsou v rodinném rozpočtu příjmy vyšší než – li výdaje. Můžeme tak přebytek financí využít na zaplacení mimořádných výdajů anebo takovou investici, která by do rodinného finančního rozpočtu mohla přinést další příjmy. K investici je možné využít konzultaci s odborníky z finančních institucí a z důvodu rostoucí inflace se snažit prostředky zhodnotit nebo alespoň předejít dopadům inflace. (Jakeš a kolektiv, 2011, s. 39)

2.4.2 Schodkový rodinný rozpočet

Když vznikne schodkový rodinný rozpočet znamená to, že výdaje jsou vyšší než příjmy a nastává tzv. schodek, nebo – li deficit. Takovýto typ rodinného rozpočtu je ze všeho nejhorší a znamená to, že veškeré příjmy jsou nedostačující na to, pokrýt všechny výdaje domácnosti. (Jakeš a kolektiv, 2011, s. 41)

Pokud se jedná o rodinu, která má k dispozici finanční rezervu, tak by se schodkovým rozpočtem měla umět pracovat. Samozřejmě pokud by takový stav trval delší dobu, tak je docela pravděpodobné, že domácnost se vydá ze svých finančních rezerv a dojde tak k jejímu zadlužení. (Dvořáková, Smrčka, 2011, s. 217)

Se schodkem lze pracovat a to tak, že rodina by měla zvýšit příjmy například tím, že sníží kontrolovatelné výdaje, tzn. že můžeme ovlivnit jejich výši a má nad nimi kontrolu, nebo některé výdaje úplně zrušit. Některý z členů rodiny by mohl změnit zaměstnání a najít si lépe placenou práci, nebo ke stávající práci třeba brigádu anebo naopak občas zůstat v práci déle a pracovat přesčas. Je možné využít odborné konzultace odborníků, finančních poradců, nebo poradny při finanční tísní např. Člověk v tísní. Těch možností je spousta a je na každém, jak se k takové situaci postaví. (Jakeš a kolektiv, 2011, s. 42)

2.4.3 Vyrovnaný rodinný rozpočet

K vyrovnanému rodinnému rozpočtu dochází jen zřídka kdy. Když nastane vyrovnaný rodinný rozpočet, tak to znamená, že se příjmy rovnají výdajům, a tak rodina veškeré příjmy použije na zaplacení svých výdajů. S takovým typem rodinného rozpočtu může tedy hospodařit rodina jak s vyššími příjmy, tak i s nižšími. Když ale vyrovnaný rodinný rozpočet trvá příliš dlouhé časové období, může dojít k tomu, že rodina nebude schopna pokrýt veškeré výdaje, neboť může rodinu zasáhnout nenadálá událost, jako třeba nemoc, ztráta zaměstnání apod. A proto je důležité tvořit si finanční rezervy, aby každá domácnost byla na takové situace alespoň z části připravena a nemusela se zadlužit u bankovní či nebankovní instituce. (Jakeš a kolektiv, 2011, s. 37)

3 Příjmy a výdaje osobních a rodinných financí

Příjmy jsou veškeré peníze, které jednotliví členové domácností dostávají, jak už v hotovosti, tak na bankovní účet. Tím nejčastějším příjmem domácnosti bývá čistý příjem ze zaměstnání, nebo z podnikání. Čistý příjem je takový příjem, ze kterého je odečteno sociální i zdravotní pojištění a dále je následně zdaněn. Dalšími příjmy do domácnosti mohou být příspěvky na dítě, rodičovské příspěvky, podpory v nezaměstnanosti, peněžité pomoci v mateřství, výživné na dítě od druhého z rodičů, starobní důchod a spousty dalších a tyto příjmy se řadí pod sociální dávky a jsou hrazeny státem. Pokud je v domácnosti student, mohou se do příjmů zahrnout i stipendia. Dále se sem řadí i příjmy z pronájmu, úroky z vkladů a pokud má domácnost úvěr, tak ten se také řadí k příjmům rodiny. (Balabán, Noveský, 2009, s. 336)

Příjmy i s úsporami jsou tzv. disponibilní a to znamená, že jsou to příjmy dostupné. Pokud tvoříme rozpočet, musíme do něj vždy počítat příjmy v použitelné výši tzn. v čisté výši, pokud se to týká mzdy. Příjmy dělíme podobně jako výdaje na pravidelné a mimořádné. (MFČR, 2015, online)

Výdaje jsou finanční prostředky domácnosti, které jsou vynaloženy pro její chod, potřeby všech členů a k bydlení. Bydlení zahrnuje výdaje za nájem, elektřinu, vodu, plyn, veškeré úvěry, půjčky, pojištění. V neposlední řadě jídlo a také oblečení. Tyto položky jsou nejčastějšími výdaji v rozpočtech domácností. (Balabán, Noveský a kolektiv, 2009, s. 336)

Podle Blažka a Vrabcové (2019, s. 48) jsou výdaje pro rozpočty domácností velmi velkou výstrahou. Někdy působí jako bezvýznamné, ale po sečtení mohou znamenat pro rozpočet velmi vysoký obnos peněz, které mohou mít na rozpočet domácnosti výrazný dopad.

Výdaje můžeme dělit na několik způsobů. Podle pravidelnosti je dělíme na průběžné a mimořádné a podle účelu se dělí na zbytné a nezbytné.

Průběžné výdaje hradíme převážně z příjmů pravidelných, naproti tomu výdaje mimořádné hradíme z úspor. (MFČR, 2015, online)

3.1 Příjmy pravidelné

Nejčastěji mezi pravidelné příjmy řadíme mzdu, či plat ze zaměstnání, nebo příjem z podnikání osoby samostatně výdělečně činné. Patří sem také příjmy od státu jako je rodičovský příspěvek, příspěvek na dítě, penze apod. Dále do příjmů pravidelných lze zařadit kapitálové či jiné příjmy (např. příjem z pronájmu bytu) anebo různé zaměstnanecké benefity.

Tyto pravidelné příjmy se hlavně využívají k zaplacení běžných výdajů a k vytváření si finanční rezervy.

Do rozpočtu domácnosti by se měl pravidelný příjem započítávat jen ve výši, která je použitelná a tzn. že pokud se jedná např. o mzdu, je vždy započítáváno do rozpočtu domácnosti v její čisté výši. (MFČR, 2015, online)

3.2 Příjmy mimořádné

Za mimořádný příjem se považují nejčastěji odměny za dobře vykonanou práci. Můžeme zde zahrnout i dědictví, výhru v loterii anebo vyplacení dividendy z akcií.

Příjmy mimořádné zpravidla využíváme k navýšení finanční rezervy či ke snížení dluhů, nebo ke krytí běžných výdajů a při práci s tvorbou rozpočtu a plánováním výdajů apod. (MFČR, 2015, online)

3.3 Výdaje zbytné

Dle Blažka a Vrabcové (2019, s. 49) se jedná o „*výdaje, které nejsou vynakládány z donucení dříve uzavřenou smlouvou, popřípadě zákonem, ani proto, že tím zajišťujeme základní životní podmínky.*” Tyto výdaje hradíme dobrovolně a pokud nákup zboží, nebo služeb neuhradíme, obejde se to bez jakýchkoliv sankcí.

3.4 Výdaje nezbytné

Výdaje nezbytné vyplývají především ze smluv a jejich nezaplacením se vystavujeme hrozbě sankcí. Jsou potřebné k zajištění chodu domácnosti a můžeme zde zahrnout platby za nájemné, energie, služby, ale také výživné, nebo splátky úvěrů a hypotéky.

Kategorizace není a nemusí být u každého stejná. Není přesně vymezené, co jsou zbytné a nezbytné výdaje, záleží na individuálním posouzení. (Blažek, Vrabcová, 2019, s. 49)

4 Finanční rezervy

Každý člověk a samozřejmě každá domácnost by si měla tvořit finanční rezervy. Je potřeba být připraven na události, které mohou přijít z nenadání a postihnout úplně každého. Takových situací může nastat spousta, a to například ztráta zaměstnání, nemoc anebo se může jednat o zdánlivé drobnosti, jako je nedoplatek za energie. Důležitým krokem v budování finanční rezervy je šetřit. V tom nám pomůže rodinný rozpočet, kde jsou sepsány veškeré příjmy a výdaje, díky tomu zjistíme, které výdaje jsou pro nás zbytné a jsme tak na nich schopni ušetřit. Vhodný způsob, jak si tvořit finanční rezervy je, že každý měsíc, po obdržení příjmů, si odložíme určitou část peněz stranou a nebudeme čekat až na konec měsíce, jestli nějaké finance zbydou. (Finex, 2021, online)

Finanční rezervu můžeme rozdělit do tří časových úseků a podle toho můžeme rozhodnout, zda by nebylo lepší ušetřené peníze spíše investovat. Finanční rezerva může být krátkodobá a bývá obvykle do jednoho roku, střednědobá od jednoho do pěti let a poslední dlouhodobá nad pět let.

Zatímco krátkodobá finanční rezerva má pokrýt dočasný výpadek příjmů, a to v případě, když například jeden člen domácnosti přijde o práci, nebo onemocní na delší dobu, nebo prostě z jakéhokoliv důvodu, kdy bude pár měsíců, maximálně rok bez příjmů.

Oproti tomu u střednědobé a dlouhodobé finanční rezervy je lepší mít nějaký plán a cíl, jak peníze investovat, aby tzv. „neležely“ na běžném účtu a plnohodnotně se využily. (Podnikatel, 2022, online)

4.1 Finanční produkty určené pro spoření

Když tvoříme rozpočet domácnosti, je potřeba myslet na spoření a zhodnocení financí. Díky tomu si můžeme pořídit v budoucnu finančně nákladnější věc, nebo máme finanční rezervu pro nenadálý výpadek příjmů domácnosti. Produkty mohou být krátkodobé a dlouhodobé.

Mezi ty krátkodobé řadíme veškeré spořicí účty, které nám umožní okamžitý přístup k našim financím a zhodnocení bývá okolo 1,5 % až 3 %. Dále mezi krátkodobé finanční produkty řadíme termínované vklady, ty fungují tak, že peníze se ukládají na dobu od 7 dnů a klidně až po několik let, tyto vklady jsou pojištěné, ale stejně jako další krátkodobý finanční

prostředek vkladní knížky mají velmi nízké zhodnocení. Těch existuje mnoho různých typů s výpovědní lhůtou i bez výpovědní lhůty. (Kašová, Istenčin, 2020, s. 56)

Do dlouhodobých produktů můžeme zařadit stavební spoření, které trvá po dobu šesti let, vklad je pojištěný, lze získat státní podporu, která je vždy po roce, úsporu lze využít na cokoli, úvěr je na bydlení, a hlavně je možno stavební spoření sjednat bez ohledu na věk, takže lze ho sjednat i pro děti.

Dále zde zařazujeme penzijní připojištění, založit je možné od 18 – ti let, státní podpora je měsíčně a může činit až 150Kč a taky většina zaměstnavatelů přispívá svým zaměstnancům na penzijní připojištění, tyto platby si lze odečíst z daní a slouží převážně k zajištění na stáří.

Životních pojištění je velká spousta, například úrazové, kapitálové atd. Právě úrazové bývá sjednáváno nejčastěji a lze ho založit i pro děti. Toto pojištění slouží pro zajištění rodiny v případě událostí, které jsou nenadálé a jedná se zejména o úrazy, úmrtí, nebo třeba trvalé následky. Je velmi variabilní, lze si vybrat z různých druhů, částky pojistného až po samotné plnění.

Jedno z posledních dlouhodobých finančních produktů jsou podílové fondy, jde o tzv. moderní formu uložení peněz. Fondů je velká spousta přes akciové, dluhopisové, smíšené až po fondy peněžního trhu. Lze si u fondů zvolit dobu uložení peněz a výnosovou míru, a hlavně také vysokou likviditu, což znamená, že je zde možnost vrácení peněz. (Kašová, Istenčin, 2020, s. 56)

V kontextu s pojmem spoření se setkáme povětšinou právě i s pojmem investování, což je nějaká investice peněz s očekávaným výnosem. (Syravý, Tyl, 2014, s. 55)

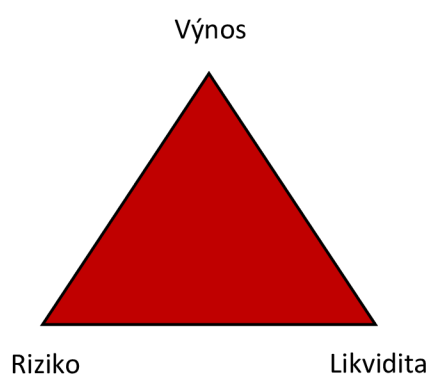
4.2 Investice

Investice je dle Syrového a Tyla (2014, s. 55) definována jako „*vzdání se známé současné hodnoty finančních prostředků, abychom v budoucnu získali neznámou hodnotu prostředků*”.

Investování tedy znamená, ukládání určitých peněz, za účelem toho, že neznáme hodnotu investice do budoucna. Je to tedy riziko, protože na konci může být částka, kterou jsme vložili nižší, ale pokud se investice vydaří, odložené peníze se zhodnotí a investice pak ve finále vyjde lépe než spoření. (Kašová, Istenčin, 2020, s. 58)

4.2.1 Druhy investic

Druhů investic je velká spousta a musíme si první ujasnit, co od dané investice očekáváme, na jak dlouhou dobu můžeme své peníze investovat, a hlavně jak velké riziko si s danou investicí můžeme, či chceme dovolit. Neexistuje žádná investice, o které bychom si mohli říct, že je nejlepší, protože každý od investice čeká jiné požadavky, a hlavně jiné výnosy. Existují tři ukazatelé, které se zakreslují do tzv. investičního trojúhelníku a těmito ukazateli je likvidita, výnos a riziko. Všechny tři spolu úzce souvisejí, protože čím vyšší je výnos dané investice, tím se zvyšuje riziko a je vyžadována i delší doba investování.

Obr. 1 Základní trojúhelník investování (zdroj: Balabán, Noveský, 2009, s.214)

Jak už bylo zmíněno výše, investic je velká spousta a takové základní rozdělení je, že můžeme investovat do investic finančních, nebo do investic reálných. Mezi investice finanční můžeme zahrnout peněžní vklady, směnky, akcie, podílové listy, hypoteční zástavní listy atd. Mezi investice reálné zahrnujeme nemovitosti, drahé kovy, přímě podnikání, umělecké předměty apod. (Kašová, Istenčín, 2020, s. 58)

Člověk by měl umět své investování dobře diverzifikovat tzn., že by investici měl vhodně rozložit. Je vhodné si nechat vždy zadní vrátka a investovat jak do jednoho z finančních ústavu, což je banka, tak do jednoho projektu. Snížíme tím riziko, že když jeden z plánů nevyjde tak pořád máme ještě druhý a nepřijdeme tak o všechny své investované peníze. (Navrátilová, Jiříček, Zlámal, 2013, s. 90)

Mezi základní typy finančních investic patří **peněžní vklad**, je to vkládání hotovosti na účty v bance, dnes už běžná záležitost, ale nevýhodou jsou nízké roční úroky. Naopak je zde nízké riziko vkladů, protože bývají ze zákona pojištěny.

Depozitní certifikáty jsou vystavovány bankou nebo spořitelnou, jsou to vlastně cenné papíry, lze s nimi obchodovat, protože na nich nebývá uvedeno jméno majitele. Výstavce, což je banka, či spořitelna potvrzuje, že investor, což je ten, kdo investuje do depozitních certifikátů, zaplatil určitý obnos peněz, na určitou dobu a s určitým úrokem.

Dluhopisy opět cenný papír, jako depozitní certifikát. Akorát zde má majitel dluhopisu právo požádat o splacení dlužné částky v nominální hodnotě a vyplatit určitý výnos k dohodnutému datu. Osoba, která má právo vydávat tyto dluhopisy, tak musí tyto závazky plnit. Jednou z forem dluhopisu je např. směnka.

Směnka je též cenný papír, ale krátkodobý. Je určitým druhem dluhopisů, což je výše zmíněno. Jde o jednostranný slib, kdy se vyplatí peníze a vše bez právních výhrad. Je to vlastně individuální půjčka, při které je vystavena listina o poskytnuté půjčce.

Akcie je cenný papír, kdy má majitel právo podílet se na řízení společnosti a vše co se toho týká. To znamená i na zisku anebo zůstatku majetku při zániku společnosti. Akcionář má právo na část z ročního zisku, tedy tzv. dividendu. S akciemi se snadno obchoduje, protože se dají vydat na doručitele, a ne přímo na jméno.

Pojistky, těch je plná spousta a každý si může vybrat. (eAkcíe, 2022, online)

Největším trendem v poslední době je investování do **kryptoměn**, kryptoměna je virtuální měna, pokud chcete kryptoměnu vlastnit, lze ji koupit a k tomu stačí být registrovaný například v nějaké krypto burze. Tato virtuální měna je založena pouze na nabídce a poptávce investorů. Kryptoměna umožňuje převádět peníze za minimální poplatky po celém světě, a hlavně v několika málo sekundách. Výhoda kryptoměn je to, že je neovlivní zásah ani státu, ani centrálních bank. Na trhu se objevuje zhruba šest tisíc zástupců kryptoměn a jeden z těch nejznámějších se nazývá Bitcoin. (Banky, 2022, online)

Lidé, co investují do **podílových fondů** nakupují tzv. podílové listy fondů, a tyto fondy jsou založeny na kolektivním investování. Podílové listy fondů jsou ve většině případů uloženy na účtu cenných papírů, či v bance, a tudíž nemají fyzickou podobu. Pokud tedy do fondu investujeme, musíme kontrolovat kurz podílového listu, protože ten se neustále mění. Podle stanovených pravidel fond peníze investuje. (Balabán, Noveský a kolektiv, 2009, s. 217)

4.2.2 Rizika investování

Při investování nastávají určitá rizika, které je dobré znát. Jedno z největších rizik, je riziko spojené s inflací. Když začnou stoupat ceny jak ve službách, tak za zboží, síla investice, je nižší. Musíme brát v úvahu, že musíme počítat reálný výnos investice, ne pouze nominální hodnota. Reálný výnos znamená, že je upravený o inflaci. Jedno z dalších rizik, je riziko likvidity, když se rozhodneme svá aktiva proměnit na peníze, není to kvůli nedostatečné poptávce možné. (Peníze, 2022, online)

Riziko kreditní, to se týká dluhopisů, je zde riziko, že emitent, to je člověk, který vydává dluhopisy, nebude schopen splatit své závazky a ztratí tak část, či celou investici. Dále může nastat měnové riziko, které souvisí s měnovým kurzem a výnos investice, který je vyjádřený v domácí měně, klesne. A musíme zmínit také politické riziko, které souvisí právě s rizikem měnovým, na to se ale musíme soustředit, pokud investujeme někde v zahraničí. Jde o to, že se pohybují kurzy zahraniční měny, zejména eura a dolary. (Blažek, Vrabcová, 2019, s. 127)

Před každým rozhodnutím zainvestovat, je dobré si zjistit, všechna rizika s tím spojená, aby nedocházelo k zadlužení v českých domácnostech. Tématu zadluženost v domácnosti se více věnuji v další části bakalářské práce.

Dále podkapitola 4.2.1 neklade za cíl uvést všechny druhy investic, ale jen ty, které se nabízí jako vhodné pro využití v rámci osobního či rodinného financování.

5 Zadluženost v domácnosti

V dnešní době se někdy zadluženost bere spíše jako takový trend. Někdo spíše zvolí variantu zadlužení se, než si peníze odkládat a pak si vysněnou věc koupit. V některých případech to vlastně ani moc nejde, ale to se spíše týká koupi nějaké nemovitosti, nebo třeba auta apod. Bavíme se spíše o dražších věcech. (Kašová, Istenčin, 2020, s. 40)

Podle Smrčka (2007, s. 85) „*Dobře získaná půjčka může být velmi výhodná a může vyřešit problém – naopak špatně získaná půjčka se snadno stane noční můrou*”.

Za vhodné úvěry považujeme takové, když jsme si jisti, že je opravdu potřebujeme a využijeme je spíše na pořízení majetku, takže například na dům, nebo byt. Víme, že i po zaplacení úvěru, nám bude pořád movitost dobře sloužit. Nebo když víme, že nám pořízený majetek bude zvyšovat příjem domácnosti, takže když koupíme byt a budeme ho pronajímat, můžeme mít nějaký výdělek pro domácnost a po splacení úvěru, máme stálý příjem do domácnosti.

Oproti tomu nevhodné úvěry jsou takové, které si bereme na zbytné věci. Což jsou například vánoční dárky, dovolená atp. Hodně lidí si na takové zbytné věci bere úvěr a pak ho nemají z čeho splácet. Vůbec nejhorší je, brát si úvěr na zaplacení úvěrů, které jsme si vzali už dříve. Takle situace ve většině případech nedopadá dobře a mnoho lidí se pak dostává do dluhové pasti. (Klínský, Münch a Chromá, 2018, s. 155)

Ještě je potřeba zdůraznit rozdíl mezi půjčkou a úvěrem. Tyto pojmy lidé velmi často zaměňují. Půjčka je poskytnutí finančních prostředků bankou, institucí, či fyzickou osobou. Předem jsou seznámeni s podmínkami splátek a s úroky. Předmětem jsou převážně finance, ale může to být i hmotný majetek.

Oproti tomu úvěr, je v podstatě to samé, co splátka, ale nelze půjčit hmotný majetek, ale pouze finanční prostředky. Smlouva v tomto případě vznikne, i když věřitel nepředá finanční prostředky. (Petýrková, Chmelařová, 2011, s. 70)

5.1 Úvěrové produkty

K zadlužení ve většině případech domácností dochází především kvůli finančním produktům, na které jsou vázány finanční služby. Pod těmito finančními produkty si můžeme představit všechny bankovní i nebankovní úvěry, kreditní karty, spotřebitelské úvěry, hypotéky, kontokorenty a spoustu dalších. Ty nejznámější si popíšeme v další části. (Kašová, Istenčin, 2020, s. 42)

5.1.1 Kreditní karty

Pomocí kreditní karty provádíme vlastně takový nákup na úvěr. Znamená to, že za dané zboží touto kartou zaplatíme ihned, ale peníze vrátíme bance až k domluvenému termínu, většinou to bývá ke konci měsíce. Na kreditní kartě je dán limit, který může uživatel této karty čerpat. Limit se může překročit, ale uživatel by musel platit vysoké úroky. (Petýrková, Chmelařová, 2011, s. 48)

5.1.2. Úvěrová karta

Na této kartě se automaticky opakuje obnovení úvěru. Je možné s ní nakupovat stejně jako s kreditní, ale lze s ní provést i výběr hotovosti. Nejpodstatnější věc u úvěrové karty je ta, že nemá období, které by bylo bezúročné. (Kašová, Istenčin, 2020, s. 43)

5.1.3 Spotřebitelský úvěr

Považuje se za nejčastější typ úvěru. Je nabízen jak v bankovních, tak i v nebankovních institucích. Jak už název napovídá, tak je tento úvěr poskytován především na nákup spotřební elektroniky k vybavení domácnosti, popřípadě ke koupi domu, či bytu, nebo k samotné rekonstrukci. Dále také k nákupu dovolené anebo také na splacení závazků mezi občany (dědictví, členské podíly v bytovém družstvu apod.). (Petýrková, Chmelařová, 2011, s. 71)

5.1.4 Kontokorent

Je to vlastně běžný účet, ve kterém máme možnost čerpat finanční prostředky do minusu, podle stanoveného limitu. Důležité je zmínit, že se za zřízení kontokorentu platí měsíční poplatek, i když této služby není každý měsíc využito. Ovšem zaplacení dluhu, který vznikl, není nutné hradit každý měsíc, ale uhrazení musí proběhnout alespoň jednou ročně. Velmi velká nevýhoda je v úrokové sazbě, ta je příliš vysoká a pokud přečerpáme stanovený limit, tak si banka strhává až 30 % z částky, kterou jsme přečerpali. (Kašová, Istenčin, 2020, s. 43)

5.1.5 Hypoteční úvěr

Hypoteční úvěr, nebo také nazývaný hypotéka, slouží k pořízení nemovitosti. V dnešní době, kdy ceny nemovitostí i pozemků velmi rychle stoupají, se málokdo obejde bez hypotečního úvěru. Pro získání hypotečního úvěru musí člověk splňovat spoustu kritérií, jedno z nich je to, že úvěr musí být zajištěný zástavním právem a tj. jakoukoliv nemovitostí, která je na území České republiky. Za tento úvěr musí člověk ručit a pokud přestane hypoteční úvěr splácet, tak právě ta nemovitost, která je v zástavním právu mu bude zabavena. (Petýrková, Chmelařová, 2011, s. 72)

Hypotéka je v podstatě půjčka, která ale trvá několik let. Každý, kdo má hypoteční úvěr, platí jinou měsíční splátku, protože ta se odvíjí od hodnoty nemovitosti. Samozřejmě i u hypotečního úvěru se platí úroky. (Navrátilová, Jiříček a Zlámal, 2013, s. 76)

5.1.6 Leasing

Leasing se nejčastěji využívá na nákup různých strojů, ale především na nákup automobilu. Zde platí, že nakupující musí uhradit určitou část ceny věci o kterou má zájem, je to jakoby první splátka a nazýváme to akontace. Až po splacení celé hodnoty věci se teprve nakupující stává majitelem. (Petýrková, Chmelařová, 2011, s. 72)

5.2 Předlužení

Domácnosti se mohou dostat do situace, která se nazývá předlužení. To znamená, že nemohou splácet peníze, které si půjčily. Když ze svého měsíčního příjmu odečtou veškeré životní náklady, tak už nezbyvají finanční prostředky na splacení závazků. (Klínský, Münch a Chromá, 2018, s. 155)

V dnešní době se mnoho domácností dostává do této situace a to proto, že obvykle mají více než jeden úvěr. Některé domácnosti si neuvědomují, že může nastat nečekaná událost ať už nemoc, ztráta zaměstnání apod. a právě tady nastává ten okamžik, kdy se domácnosti dostávají do tzv. bludného kruhu, kdy nezvládají splácet úvěry a napřed si půjčují jiné, aby mohly splatit ty předchozí, a tak pořád dokola. V takových situacích je nejlepší řešení dohodnout se s bankami, na dočasném snížení splátek, nebo i na „zmrazení“ splátek, ty jsou pak pozastaveny, aby nenarůstaly úroky. Vždy se dá situace řešit, pokud se podchytí zavčas, nikdy není dobré před takovými situacemi utíkat a neřešit je. Pokud se takové situace neřeší, domácnosti se pak mohou dostat do dluhové pastí. (Petýrková, Chmelařová, 2011, s. 72)

5.3 Dluhová past

Dluhová past dle Balabána, Noveského a kolektivu (2009, s. 343) „*znamená, že dlužník řeší splátku jednoho dluhu dalším dluhem, protože nemá dostatek jiných prostředků*”.

Aby se domácnost nedostala do dluhové pasti, měly by být příjmy vyrovnané s výdaji. Jakmile se objeví nějaký nezbytný výdaj, se kterým domácnost nepočítala a příjmy s výdaji už nejsou v rovnováze, tak právě v této situaci dochází k tomu, že domácnosti do dluhové pasti tzv. spadnou. Mnoho domácností potom využívá rychlé půjčky, kontokorentní úvěry a spoustu dalších a neřeší rizika, která to může přinášet. (Balabán, Noveský a kolektiv, 2009, s. 343)

Pokud jsou domácnosti v takové situaci, že úvěry vůbec nesplácí, tak mohou následovat tyto kroky: upomínky, vymáhání závazku, soudní řízení a exekuce.

Každý věřitel upomíná své dlužníky v případě neplacení splátek jiným způsobem, někdo posílá upomínky poštou, e – mailem a někdo telefonem. Počet upomínek není stanovený, každá banka to má jinak, záleží, jaká má daná pravidla. V tomto momentě se dá všechno vyřešit a jde jen o to, komunikovat s bankami a najít nějaké řešení.

Závazek vůči bance se neustále zvyšuje. Pokud je domácnost pojištěná proti nesplácení, tak v tomto případě závazek může zaplatit pojišťovna. U zajištěných závazků se může stát, že propadne majetek, který je v zástavě. Pokud je ovšem závazek nezajištěný, tak věřitelé obvykle kontaktují právníky, nebo nějaké vymáhací agentury a ti poté komunikují s dlužníkem. Většinou posílají výzvy k uhrazení závazku. Pořád se dá v této fázi nějak rozumně domluvit a vyřešit uhrazení splátek.

Dlužník ve fázi soudního řízení může nesouhlasit s tím, že je mu vydán soudní platební rozkaz, ale tím se situace nevyřeší, maximálně se dlužníkovi odloží placení, ale ve finále mu stejně bude soudem nařízeno vše uhradit. (Klínský, Münch a Chromá, 2018, s. 156)

Ta nejhorší situace, která může pro domácnost nastat je, když je nařízena exekuce. Exekuce může být nařízena za jakýchkoliv podmínek, a to i v situaci, kdy si dlužník nevyzvedává poštu anebo i v případě, že se nedostaví k soudu. (Blažek, Vrabcová, 2019, s. 177)

Pokud soud vydá příkaz, tak exekutor přijde do domácnosti a zabaví majetek. Dlužník už nesmí s majetkem nijak nakládat. Aby se zaplatil dluh věřiteli a uhradily se náklady na exekuci, tak většinou jde zabavený majetek do dražby a z vydražených peněz se všechny tyto náklady uhradí. (Navrátilová, Jiříček a Zlámal, 2013, s. 81)

Poslední kapitola v teoretické části mé bakalářské práce je zaměřena na zadluženost v domácnosti, kterou záměrně navazuji na část praktickou, kde probíhá výzkumné šetření, jak české domácnosti umí hospodařit se svými financemi, jak umí hospodařit se svým finančním rozpočtem a zda jsou schopni tvořit si finanční rezervy, právě tak aby se nedostaly do finančních problémů.

6 Praktická část – výzkumné šetření

V praktické části bylo provedeno výzkumné šetření, které bylo zaměřeno na hospodaření českých domácností se svým finančním rozpočtem.

Pro toto výzkumné šetření byl vytvořen dotazník, který byl anonymní a vytvořila jsem ho přes webové stránky a následně rozeslala přes sociální sítě pomocí odkazu.

Respondenti museli splňovat jednu jedinou podmínku a to, že museli mít více jak 18 let. Dotazník byl vytvořen pro dospělou populaci proto, protože se v dotazníku vyskytují otázky týkající se rozpočtu domácnosti, příjmů, výdajů a zadluženosti, proto by nebyl vhodný pro nižší věkovou kategorii.

Dotazník je dle CHRÁSKY (2016, s. 158) „*soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a na které dotazovaná osoba (respondent) odpovídá písemně*“. Otázky v kvantitativním dotazníku mohou být zaměřeny na vnější jevy, což mohou být např. názory. Další typy otázek mohou být naopak zaměřeny na jevy vnitřní, a to se může týkat postojů, motivů, nebo i citových stavů atd. Pokud je dotazník špatně sestaven a nepatřičně použit, lze očekávat, že bude mít malou výpovědní hodnotu.

Obrovskou výhodou kvantitativního dotazníku je, že za poměrně rychlou dobu lze získat data od velkého počtu respondentů a shromažďování dat je velmi ekonomické.

Naopak velkou nevýhodou kvantitativního dotazníku je to, že nezachycuje to, jací jsou respondenti doopravdy, ale spíše to, jací by chtěli být, a proto mohou být odpovědi zachyceny spíše nepravdivě anebo zkresleně. (Chráska, Kočvarová, 2014, s. 26)

6.1 Cíle a metodologie

Hlavním cílem výzkumného šetření bylo zjistit a posoudit oblast hospodaření českých domácností se zaměřením na vytváření finančních rezerv a jejich zadluženost

Díličí cíle:

- Zjistit, zda si české domácnosti vytváří finanční rozpočet.
- Zjistit, jakým způsobem si české domácnosti tvoří finanční rezervy.
- Analyzovat důvody zadluženosti českých domácností.

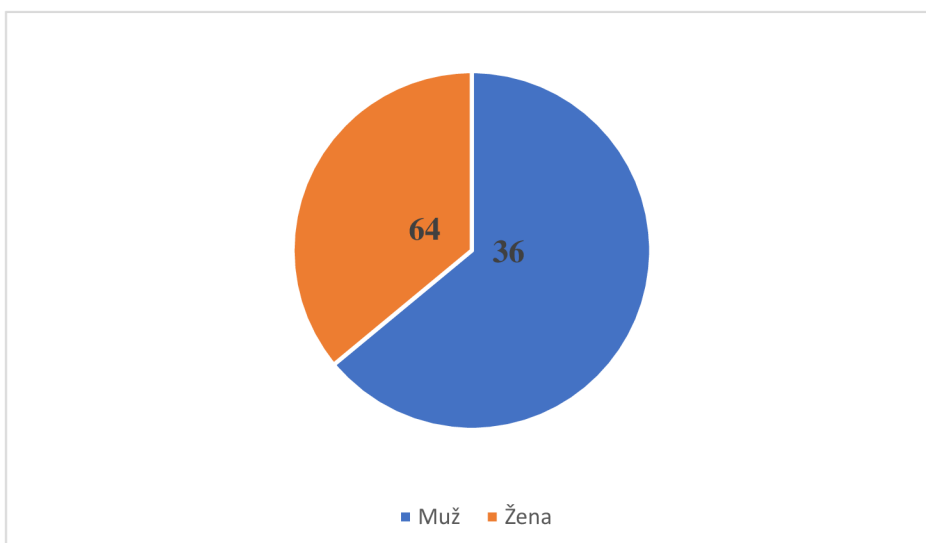
Výzkumné otázky:

- Jak pracují české domácnosti se svým finančním rozpočtem?
- Jak pohlíží české domácnosti na tvorbu finanční rezervy?
- Jaké finanční rezervy má průměrná česká domácnost?
- Jak řeší české domácnosti svoji zadluženost?
- Z jakých příčin se české domácnosti nejčastěji zadlužují?

6.2 Vyhodnocení výzkumu

Bylo osloveno 153 respondentů, z toho dotazník vyplnilo 100 respondentů. Úspěšnost vyplnění tedy činila 65,3 %. Vyplnění dotazníku respondentům zabralo v průměru zhruba 5–10 minut.

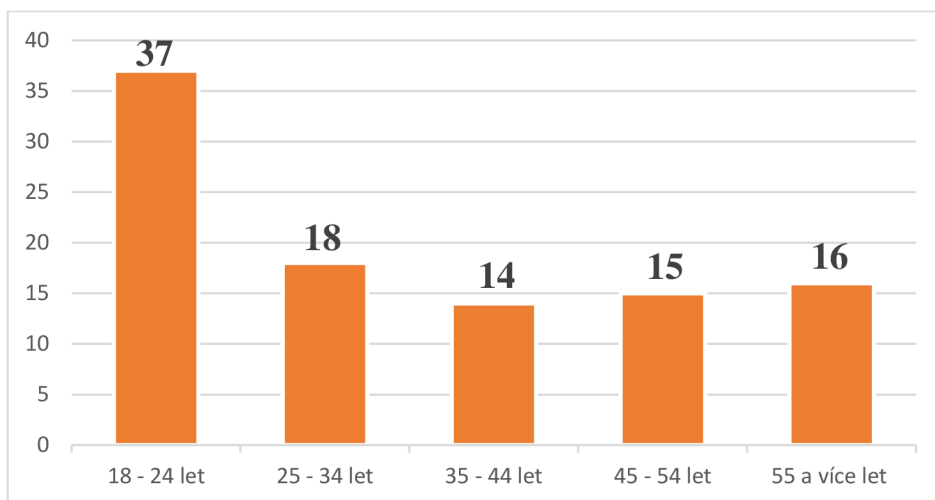
Otázka č. 1. Pohlaví

Graf č. 1: Rozdělení respondentů dle pohlaví – počet respondentů (zdroj: vlastní výzkum)

Bylo zjištěno, že ze 100 respondentů se zúčastnilo výzkumného šetření, z toho 64 žen a 36 mužů. Tedy více jak polovina respondentů byly ženy.

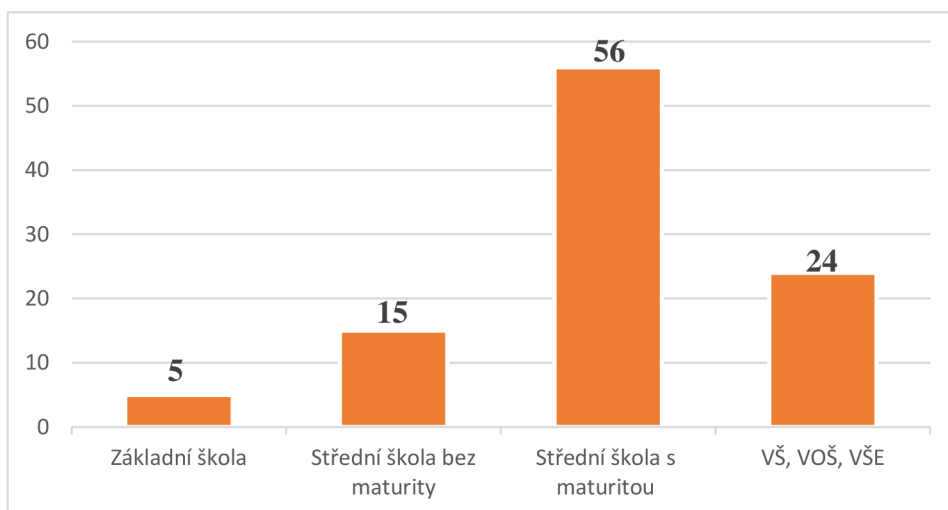
Otázka č. 2. Jaký je váš věk?

Graf č. 2: Rozdělení respondentů dle věku – počet respondentů (zdroj: vlastní výzkum)

Nejvíce respondentů odpovídalo ve věku 18–24 let, těch bylo 37. Ve věkové kategorii 25–34 let se výzkumu zúčastnilo 18 respondentů. Další věkové kategorie na tom byly velmi podobně. Respondentů ve věku 35-44 let se zúčastnilo 14, respondentů v této věkové kategorii bylo nejméně. Ve věkové kategorii 45-54 let bylo 15 respondentů a v poslední věkové kategorii, která byla na výběr 55 a více let odpovídalo 16 respondentů.

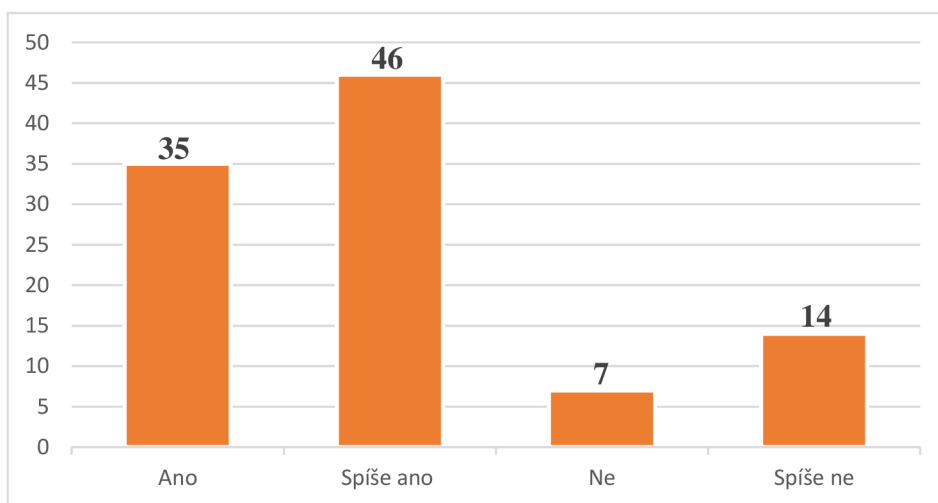
Otázka č.3. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Graf č. 3: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů – počet respondentů (zdroj: vlastní výzkum)

Nejvíce respondentů, kteří se zúčastnili výzkumného šetření mělo dokončenou SŠ s maturitou, a to rovnou více jak polovina, tedy 56 respondentů. Další skupinou byli respondenti, kteří měli VŠ, VOŠ, nebo VŠE a těch bylo 24. Menší skupinu respondentů tvořili ti, kteří měli dokončenou SŠ bez maturity, výzkumného šetření se jich zúčastnilo 15 a nejméně početnou skupinou byli respondenti, kteří měli dokončenou ZŠ a těch odpovídalo 5. Z tohoto grafu se předpokládá, že finanční gramotnost respondentů bude na vysoké úrovni.

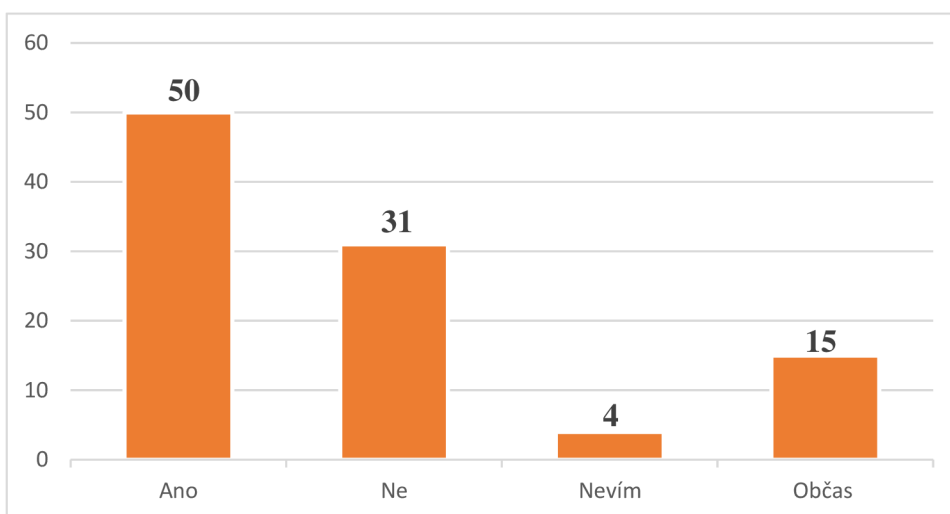
Otázka č.4. Víte, jak vytvořit finanční rozpočet?

Graf č. 4: Vytvoření finančního rozpočtu – počet respondentů (zdroj: vlastní výzkum)

Na otázku, jestli ví, jak vytvořit finanční rozpočet, odpovědělo 46 respondentů, spíše ano, tzn. že ví, jak se finanční rozpočet tvoří a zhruba ví, které všechny položky by měl obsahovat. O něco málo méně respondentů a to konkrétně 35 odpovědělo na otázku ano, takže ví, jak se finanční rozpočet tvoří a znají všechny položky, které by měl obsahovat. Je tedy zřejmé, že většina dotazovaných si umí vytvořit finanční rozpočet sami, bez cizí pomoci. Spíše ne odpovědělo 14 respondentů a 7 respondentů odpovědělo, že neví, jak finanční rozpočet vytvořit.

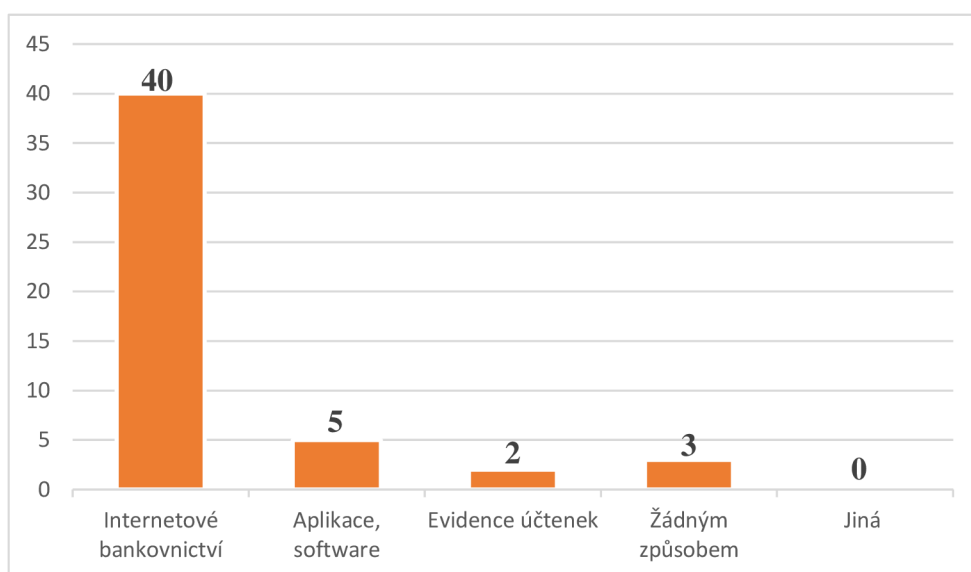
Otázka č.5. Máte ve své domácnosti vytvořený finanční rozpočet?

Graf č. 5: **Rozpočet v domácnosti – počet respondentů** (zdroj: vlastní výzkum)

Výzkum ukázal, že přesně polovina respondentů, tedy 50, si ve své domácnosti tvoří finanční rozpočet. Vytvořením finančního rozpočtu v domácnosti získává respondent přehled o svých financích, z čehož plyne, že je schopen s nimi dobře hospodařit. Ve své domácnosti si finanční rozpočet netvoří 31 respondentů a 15 respondentů si finanční rozpočet vytváří občas. Výzkum také ukázal, že 4 respondenti neví, jestli mají ve své domácnosti vytvořený finanční rozpočet.

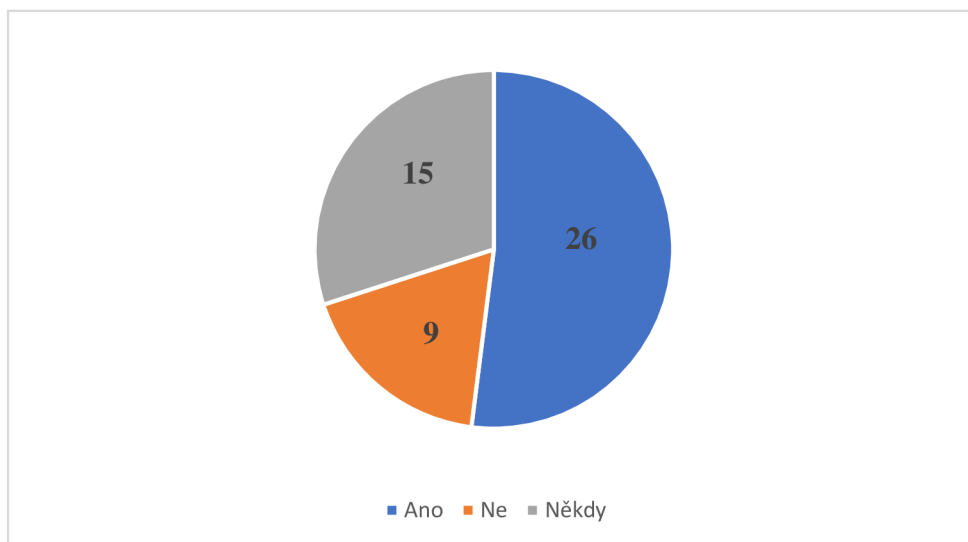
Podotázka č.6. V případě odpovědi ANO na předchozí otázku napište, jakou formu tvorby a sledování s rozpočtem domácnosti upřednostňujete?

Graf č. 6: **Forma tvorby a sledování rozpočtu českých domácností – počet respondentů** (zdroj: vlastní výzkum)

Otázka č. 6, byla podotázkou a odpovídali pouze respondenti, kteří na předchozí otázku odpověděli ano, tedy na tuto otázku odpovídalo pouze 50 respondentů. Z toho celkem 40 respondentů odpovědělo, že formu tvorby a sledování rozpočtu domácnosti upřednostňuje pomocí internetového bankovníctví. Pouze 5 respondentů odpovědělo, že formu tvorby a sledování rozpočtu upřednostňuje pomocí aplikace, či softwaru, 2 respondenti pomocí evidence účtenek a 3 respondenti odpověděli, že žádným způsobem. Poslední možností výběru byla jiná odpověď, kde mohli respondenti napsat formu tvorby a sledování rozpočtu takovou, jakou oni sami využívají a není ve výběru odpovědí, tu však žádný z respondentů nevyužil. Z tohoto grafu vyplývá, že internetové bankovníctví je nejvíce využívanou formou tvorby a sledování rozpočtu v českých domácnostech, lze předpokládat, že internetové bankovníctví je pro respondenty oblíbené a přehledné.

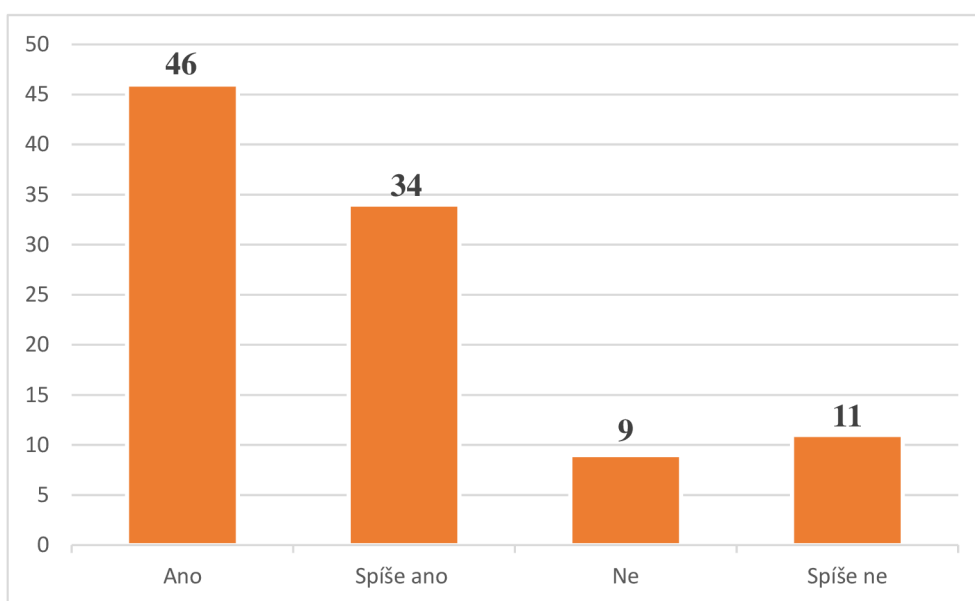
Podotázka č.7. V případě odpovědi ANO na otázku č. 5 napište, jestli se vám podařilo díky finančnímu rozpočtu vytvořit finanční rezervu?

Graf č. 7: Vytvoření finanční rezervy z rozpočtu domácnosti – počet respondentů (zdroj: vlastní výzkum)

Podotázka č. 7, opět patří k otázce č. 5, kde respondenti odpovídali, jestli se jim podařilo díky finančnímu rozpočtu vytvořit finanční rezervu. Opět tedy na tuto otázku odpovídalo 50 respondentů. U této otázky bylo zjištěno, že 26 respondentů odpovědělo ano, a tedy díky finančnímu rozpočtu se jim podařilo vytvořit si finanční rezervu. Zatímco 9 respondentů odpovědělo ne a 15 respondentů zvolilo možnost odpovědi někdy. Je tedy zřejmé, že na základě dobře vytvořeného finančního rozpočtu domácnosti si lze vytvořit finanční rezervu.

Otázka č.8. Je pro vás samozřejmostí si měsíčně odkládat část svého příjmu?

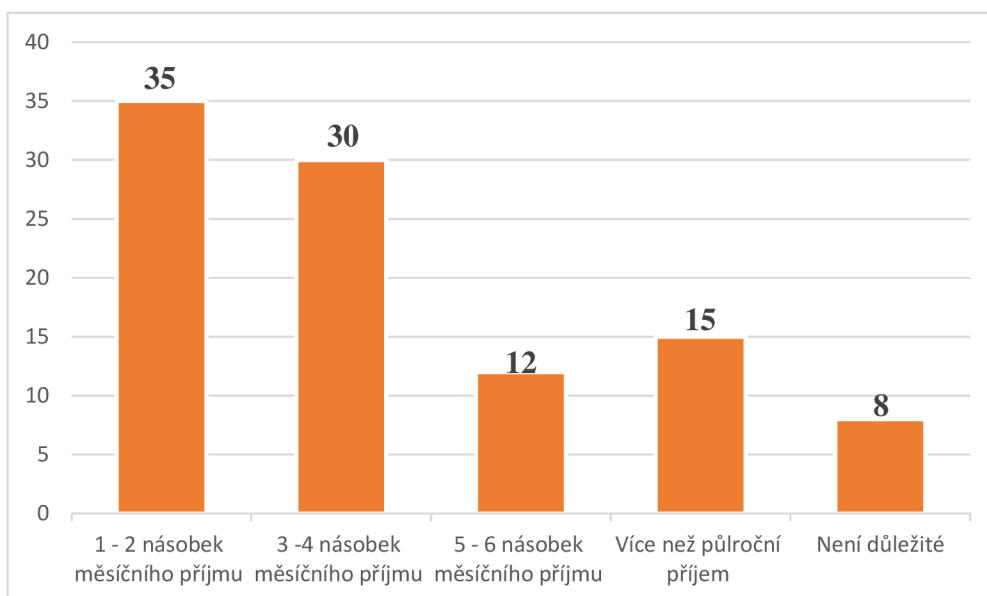

Graf č. 8: **Odložení části měsíčního příjmu – počet respondentů** (zdroj: vlastní výzkum)

Celkem bylo zjištěno, že 46 respondentů bere jako samozřejmost odkládat si část svého příjmu, na odpověď spíše ano odpovědělo 34 respondentů. Menší část respondentů nepovažuje za samozřejmost odkládat si část svého měsíčního příjmu, a to konkrétně tak, že 9 respondentů odpovědělo ne a odpověď spíše ne zvolilo 11 respondentů. Lze předpokládat, že čím více respondentů je schopno si měsíčně odkládat část svého příjmu, tím nebude docházet k zadlužení domácností.

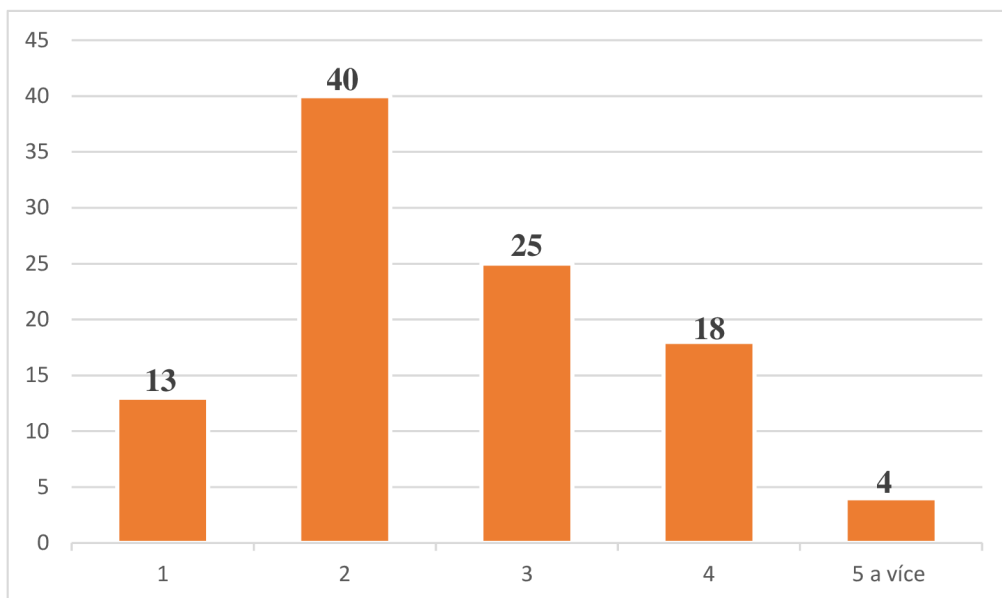
Otázka č.9. Jakou finanční rezervu považujete za vhodné si vytvářet?

Graf č. 9: Vytváření vhodné finanční rezervy – počet respondentů (zdroj: vlastní výzkum)

Celkem 35 respondentů odpovědělo, že považuje za vhodné si vytvářet finanční rezervu ve výši 1–2násobku měsíčního příjmu. Finanční rezervu ve výši 3 - 4násobku měsíčního příjmu považuje za vhodné si vytvářet 30 respondentů, dalších 12 zvolilo za vhodné 5–6násobek měsíčního příjmu. Za vhodnou finanční rezervu, která je větší, než půlroční příjem považuje 15 respondentů a 8 respondentů zvolilo možnost odpovědi, že vytvářet si finanční rezervu není důležité. Lze tedy z grafu usoudit, že respondenti uvažují o tom, že je výhodné si finanční rezervy vytvářet.

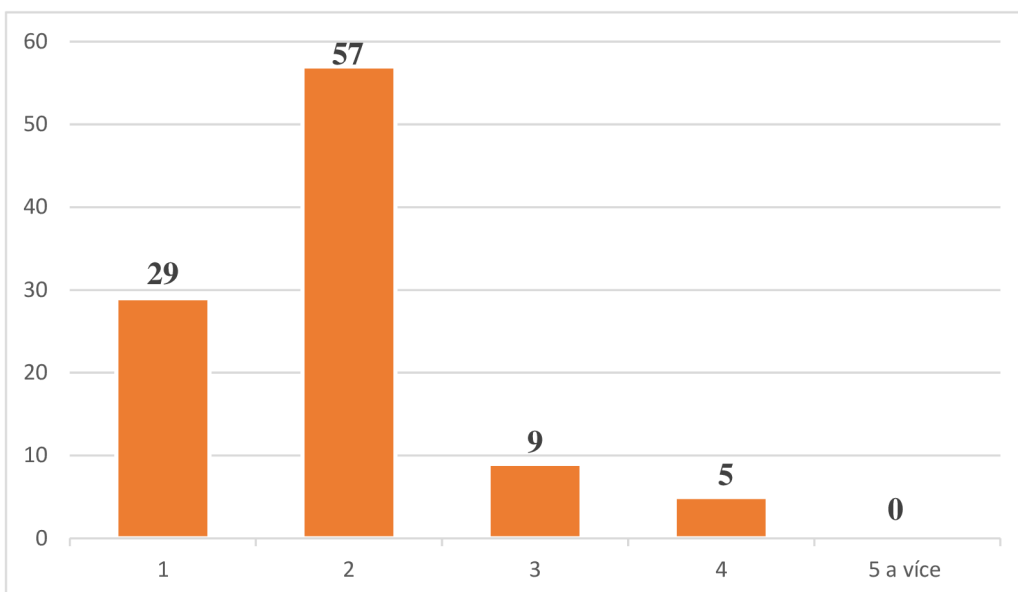
Otázka č.10. Kolik členů má vaše domácnost?

Graf č. 10: **Členové domácnosti – počet respondentů** (zdroj: vlastní výzkum)

U této otázky bylo zjištěno, že 13 respondentů uvedlo, že jejich domácnost obývá pouze 1 člen. Nejčastěji zvolená odpověď byli 2 členové domácnosti a tuhle odpověď zvolilo 40 respondentů. Další možnost, byla možnost odpovědi 3 členové domácnosti a tu zvolilo 25 respondentů, odpověď 4 členové domácnosti zvolilo 18 respondentů a poslední možnost odpovědi 5 a více členů domácnosti, zvolili 4 respondenti.

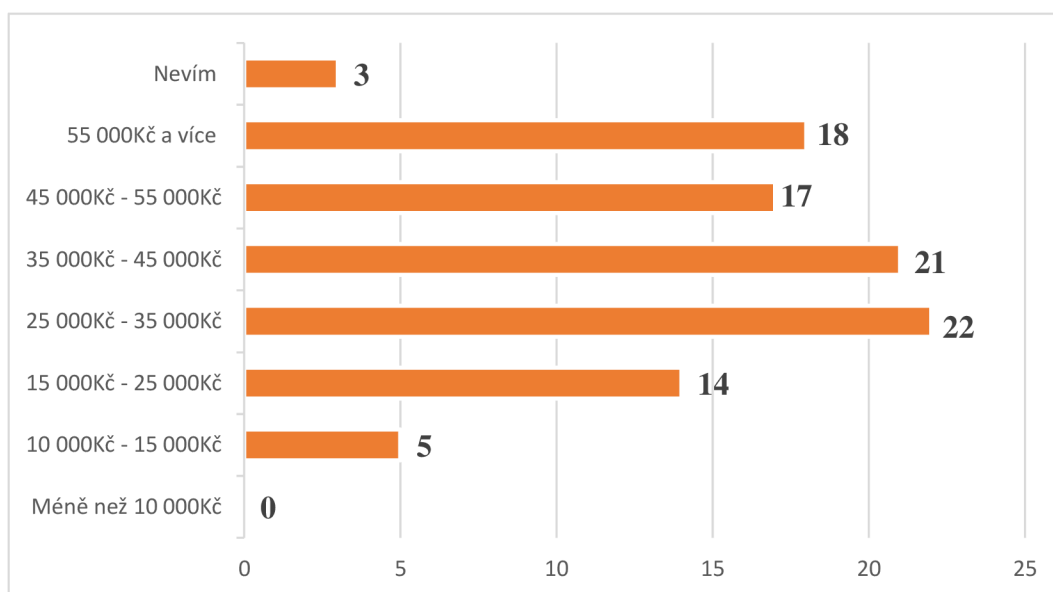
Otázka č.11. Kolik členů z vaší domácnosti má stálý měsíční příjem?

Graf č. 11: Členové domácnosti se stálým měsíčním příjmem – počet respondentů (zdroj: vlastní výzkum)

Bylo zjištěno, že 29 respondentů má ve své domácnosti jednoho člena se stálým měsíčním příjmem. Celkem 57 respondentů má 2 členy domácnosti se stálým měsíčním příjmem. Celkem 9 dotazovaných odpovědělo, že stálý měsíční příjem v domácnosti mají 3 členové a 5 dotazovaných má domácnost se 4 členy, kteří mají stálý měsíční příjem. Možnost odpovědi 5 a více členů domácnosti se stálým měsíčním příjmem nebylo respondenty využito.

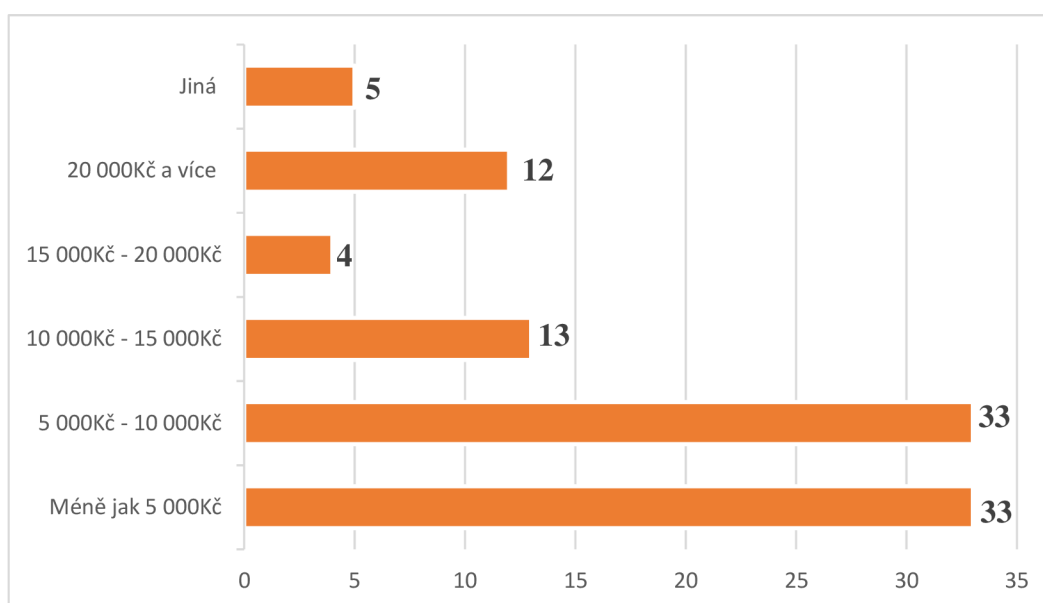
Otázka č.12. Jaký je průměrný měsíční příjem vaší domácnosti?

Graf č. 12: Průměrný měsíční příjem domácnosti – počet respondentů (zdroj: vlastní výzkum)

Bylo zjištěno, že nejvíce respondentů, tedy 22 odpovědělo, že jejich průměrný měsíční příjem domácnosti je 25 000Kč – 35 000Kč. Druhou nejčastěji zvolenou odpovědí bylo, že průměrný měsíční příjem domácnosti je 35 000Kč – 45 000Kč a tuto možnost zvolilo 21 respondentů. Třetí nejčastější volbou odpovědi byl měsíční příjem domácnosti 55 000Kč a více, tuto možnost zvolilo 18 respondentů, pouze o jednoho respondenta méně, tedy 17 jich zvolilo možnost 45 000Kč – 55 000Kč. Celkem 14 respondentů zvolilo odpověď 15 000Kč – 25 000Kč a 5 respondentů 10 000Kč – 15 000Kč. Možnost nevím zvolili 3 respondenti a poslední možnost odpovědi méně než 10 000Kč nezvolil ani jeden z respondentů.

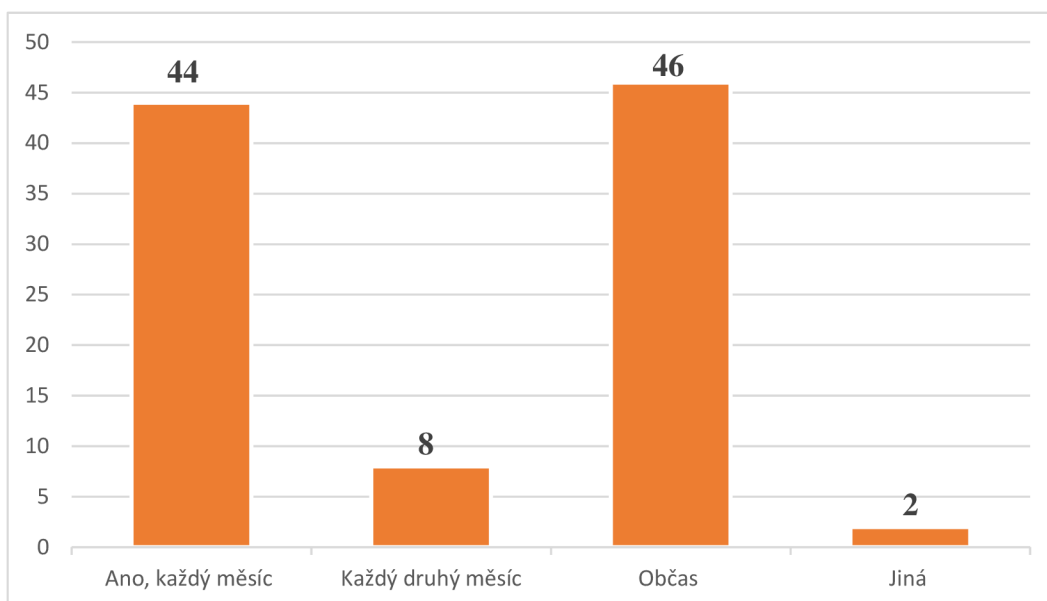
Otázka č.13. Kolik peněz měsíčně ušetříte z celkového příjmu rodiny?

Graf č. 13: Ušetřené peníze z měsíčního příjmu rodiny – počet respondentů (zdroj: vlastní výzkum)

Stejný počet respondentů odpovědělo na dvě možnosti odpovědí. Celkem tedy 33 respondentů zvolilo možnost, že z měsíčního příjmu rodiny ušetří 5 000Kč – 10 000Kč a další možnost méně jak 5 000Kč. Třetí nejčastější odpovědí byla odpověď 10 000Kč – 15 000Kč, kterou zvolilo 13 respondentů. Pouze o jednoho méně, tedy 12 respondentů zvolilo odpověď, že ušetří z měsíčního příjmu rodiny 20 000Kč a více. Celkem 4 respondenti ušetří z měsíčního příjmu rodiny 15 000Kč – 20 000Kč a volbu jiná odpověď zvolilo 5 dotazovaných. Z tohoto grafu vyplývá, že respondenti dokážou ušetřit peníze z měsíčního příjmu rodiny, ale vždy záleží na finančních možnostech respondentů.

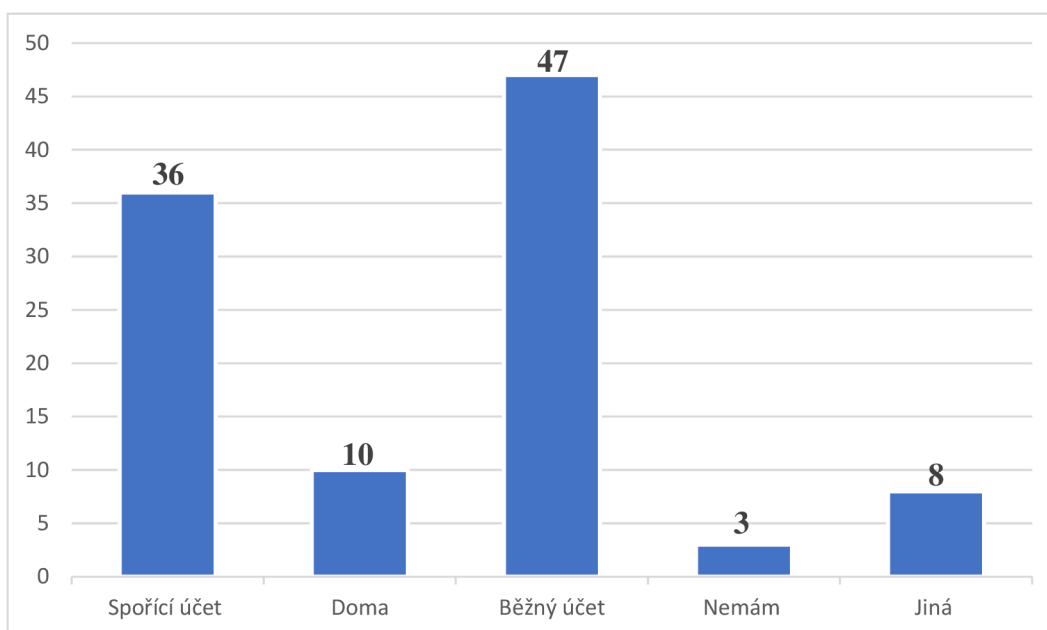
Otázka č.14. Odkládáte si určitou část peněz ze svého příjmu pravidelně?

Graf č. 14: Pravidelné odkládání příjmu domácnosti – počet respondentů (zdroj: vlastní výzkum)

Bylo zjištěno, že 46 dotazovaných si občas odkládá určitou část peněz ze svého příjmu, celkem 44 respondentů si pravidelně každý měsíc odkládá svůj příjem. Možnost každý druhý měsíc zvolilo 8 respondentů a volbu odpovědi jiná, zvolili 2 dotazovaní. Z grafu vyplývá, že převážná část respondentů se snaží si část peněz ze svého příjmu odkládat, ale ne vždy to lze pravidelně každý měsíc.

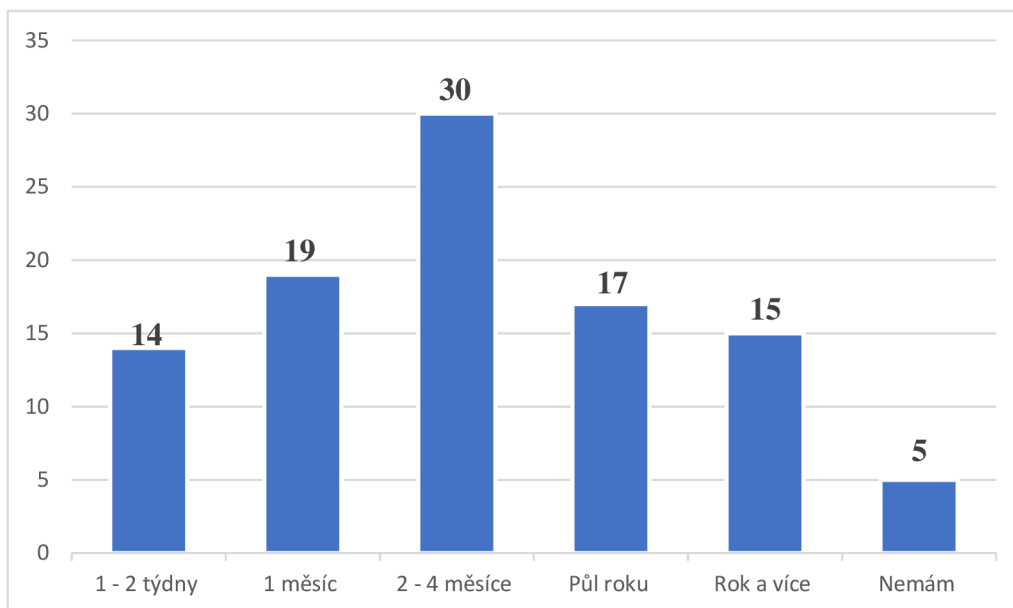
Otázka č.15. Kam si ušetřené peníze odkládáte?

Graf č. 15: Uložení ušetřených peněz domácnosti – počet respondentů (zdroj: vlastní výzkum)

Bylo zjištěno, že 47 respondentů si ušetřené peníze nechává na běžném účtu a 36 respondentů si peníze ukládá na spořicí účet. Doma si ušetřené peníze ukládá 10 respondentů, dalších 8 respondentů využilo odpovědi jiná a 3 respondenti odpověděli, že ušetřené peníze nemají.

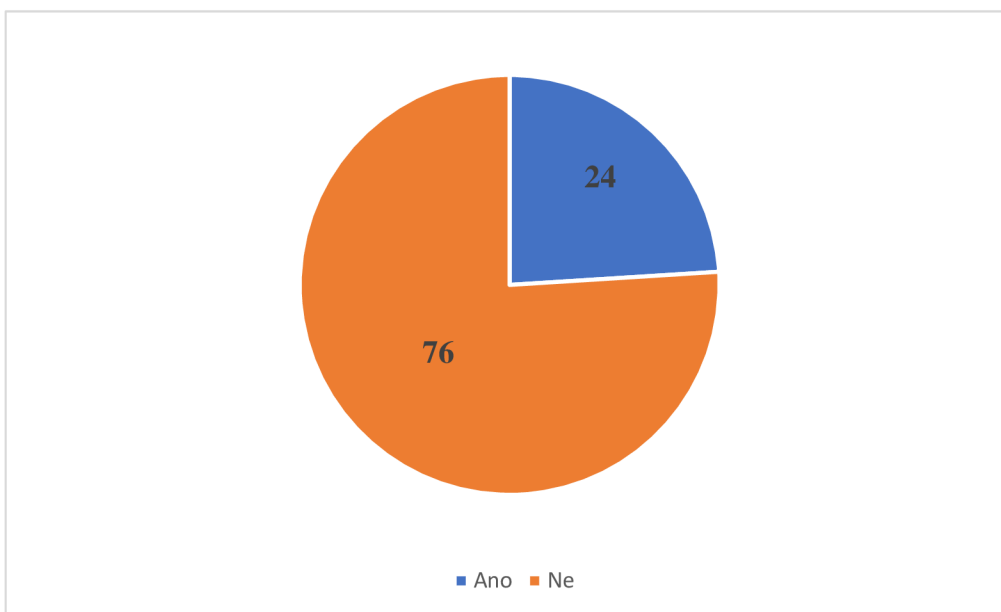
Otázka č.16. Pokud by vás zasáhla nenadálá událost ve vašem životě, jako třeba ztráta zaměstnání, nemoc apod. Jak dlouho by vám vydržela vaše finanční rezerva?

Graf č. 16: Výdrž finanční rezervy v domácnosti – počet respondentů (zdroj: vlastní výzkum)

Nejčastější odpovědí bylo, že finanční rezerva vydrží domácnosti 2–4 měsíce, odpověď zvolilo 30 dotazovaných. Dalších 19 respondentů by se svou finanční rezervou vydrželo 1 měsíc a půl roku by s finanční rezervou vydrželo 17 respondentů. Další možnost odpovědi bylo 1-2 týdny a tuto možnost zvolilo 14 respondentů, celkem 15 respondentů by dokonce vydrželo se svoji finanční rezervou rok a více. Odpověď, že nemají žádnou finanční rezervu zvolilo 5 dotazovaných.

Otázka č.17. Investujete svoje peníze?

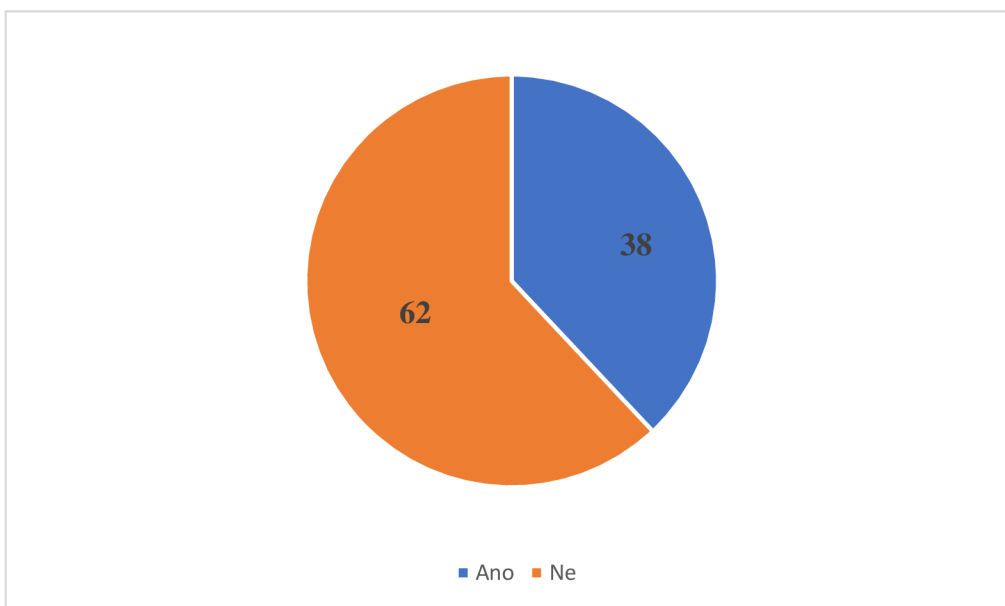
Graf č. 17: **Investice peněz – počet respondentů** (zdroj: vlastní výzkum)

Na otázku, zda investujete svoje peníze velká většina respondentů odpověděla ne, dotazovaných bylo 76. Celkem 24 respondentů svoje peníze investuje a v následující podotázce, mohli napsat o jaké investice se jedná.

Podotázka č.18. V případě odpovědi ANO na předchozí otázku napište, o jakou investici se jedná?

Tato podotázka patřila k otázce č. 17 a odpovídali na ni respondenti, kteří v předchozí otázce odpověděli ANO. Podotázka č. 18 byla otevřená a každý respondent tak mohl libovolně napsat, jak svoje peníze investuje. Nejvíce respondentů investuje do realitních, svěřeneckých, nebo podílových fondů, tuhle odpověď napsalo 13 respondentů. Celkem 3 respondenti uvedli, že peníze investují do nemovitostí. Do akcií investují 3 respondenti a další 2 respondenti uvedli, že investují do kryptoměn a do zlata. Do měnového prémiového vkladu investuje 1 respondent z dotazovaných, další respondent považuje za investici spoření a 1 respondent odpověděl, že investuje do nové kuchyně.

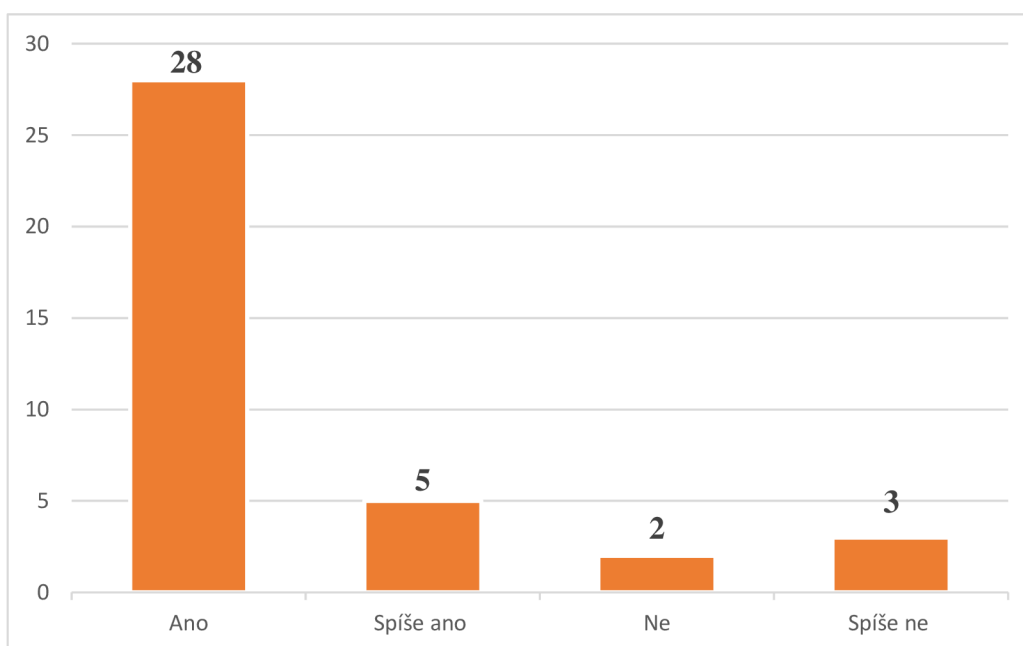
Otázka č.19. Máte nějaké závazky? (Dluhy – Hypotéka, leasing, půjčka atp.)

Graf č. 18: **Závazky domácnosti** (zdroj: vlastní výzkum)

Bylo zjištěno, že 62 respondentů odpovědělo, že nemají žádné závazky, což znamená, žádný úvěr, leasing, hypotéku ani půjčky. Celkem 38 respondentů odpovědělo, že nějaké závazky má, ať už jeden, či více.

Podotázka č.20. V případě odpovědi ANO na předchozí otázku napište, jestli se vám daří své závazky splácet včas.

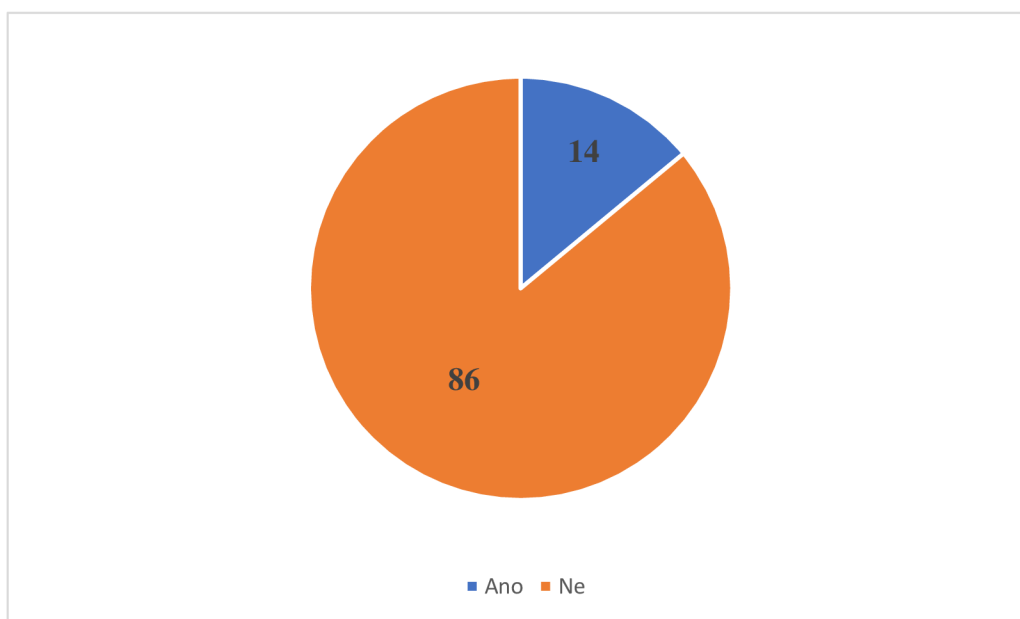

Graf č. 19: **Včasné splácení závazků domácnosti – počet respondentů** (zdroj: vlastní výzkum)

Podotázka č. 20 souvisela s předchozí otázkou a odpovídali na ni respondenti, kteří v předchozí otázce zvolili možnost ano, že mají nějaké závazky. Bylo zjištěno, že 28 respondentům se daří své závazky splácet včas. Možnost odpovědi spíše ano, zvolilo 5 respondentů. Celkem 3 respondenti uvedli, že se jim spíše nedaří splácet své závazky včas a 2 respondenti uvedli, že své závazky včas nezvládají splácet.

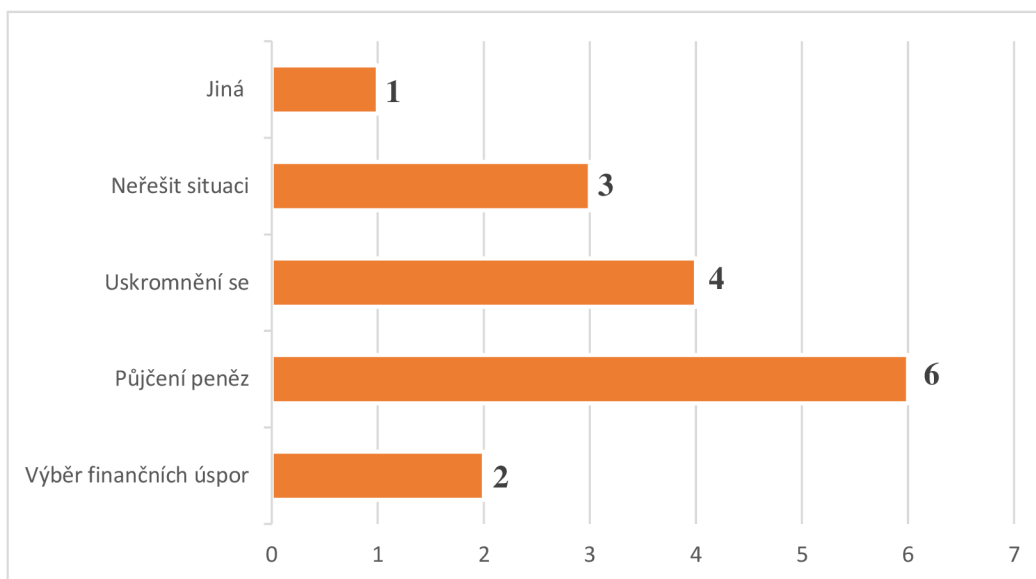
Otázka č.21. Dostali jste se někdy do dluhové pasti?

Graf č. 20: **Dluhová past v českých domácnostech – počet respondentů** (zdroj: vlastní výzkum)

Na otázku, zda se některý z respondentů dostal do dluhové pasti bylo zjištěno, že 86 respondentů se nikdy do dluhové pasti nedostalo, oproti tomu 14 respondentů se do dluhové pasti někdy dostalo, nebo momentálně dluhovou past řeší.

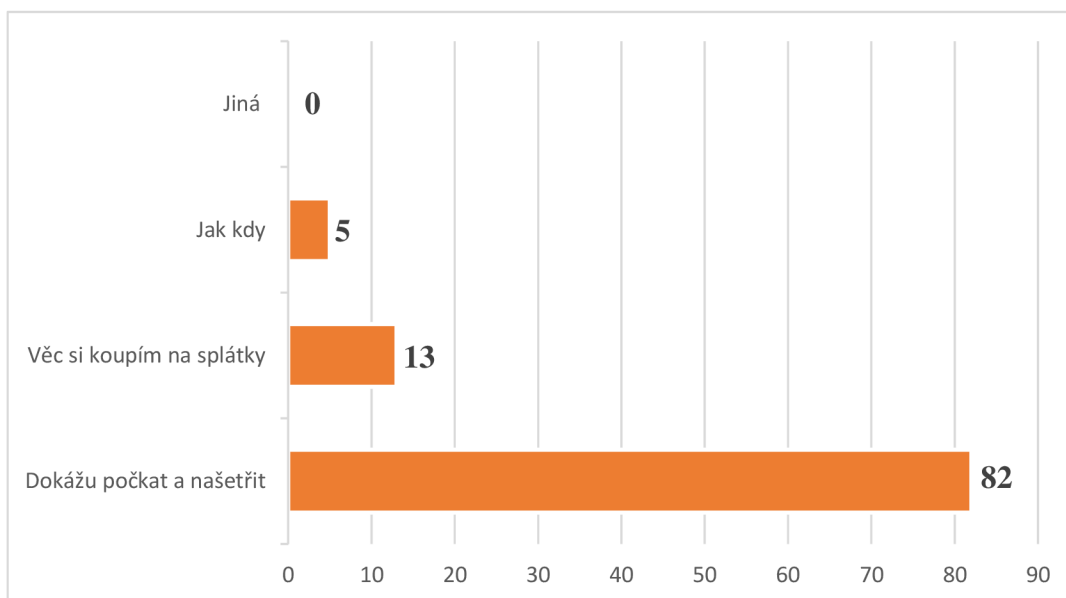
Podotázka č.22. V případě odpovědi ANO na předchozí otázku napište, jak jste tuhle situaci řešili?

Graf č. 21: **Řešení dluhové pasti v českých domácnostech – počet respondentů** (zdroj: vlastní výzkum)

V této podotázce bylo zjištěno, že nejvíce respondentů dluhovou past řešilo tak, že si půjčili peníze, tuto odpověď zvolilo 6 respondentů. O něco málo méně zvolilo odpověď, že dluhovou past řešili tím, že se uskromnili a tuto možnost zvolili 4 respondenti. Situaci neřešili 3 z dotazovaných, zatímco 2 respondenti vybrali svoje finanční úspory a možnost odpovědi jiná, tu zvolil 1 respondent.

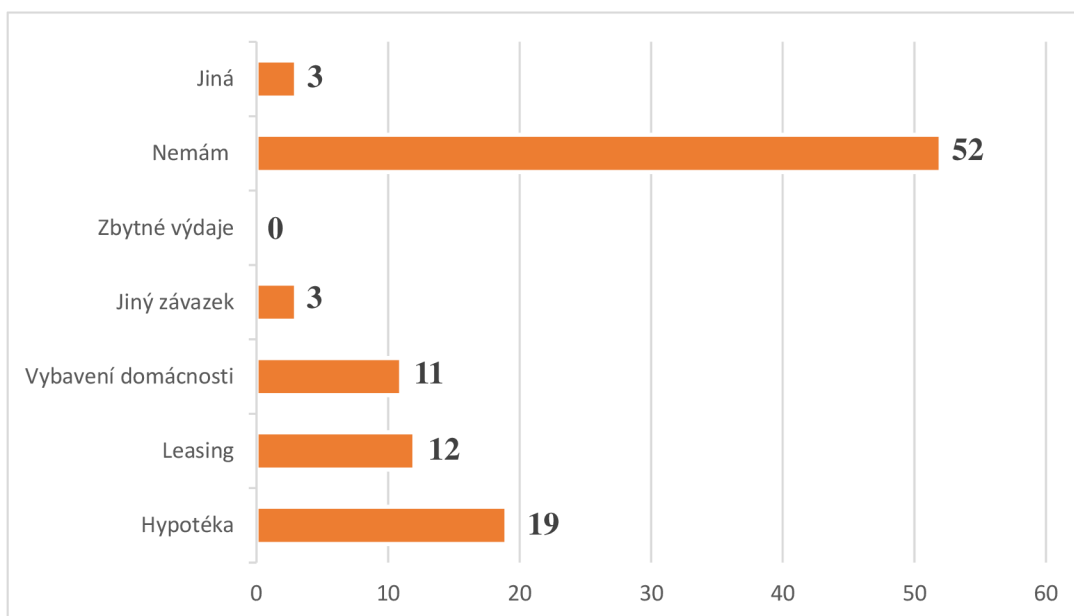
Otázka č.23. Předtím než si pořídíte nějakou dražší věc, napadne vás otázka, zda si takovou věc můžete dovolit pořídít?

Graf č. 22: **Přemýšlení o koupi dražší věci – počet respondentů** (zdroj: vlastní výzkum)

Převážná většina respondentů si dokáže počkat a našetřit si na koupi dražší věci, tuto možnost odpovědi zvolilo 82 respondentů. Koupi na splátky upřednostňuje 13 respondentů a 5 respondentů zvolilo možnost odpovědi jak kdy, záleží, o jakou věc se jedná a kolik daná věc stojí peněz. Možnost odpovědi jiná, kde mohli respondenti napsat svoji vlastní odpověď, nebyla využita.

Otázka č.24. Z jakého důvodu jste se rozhodl(a) vzít si půjčku či úvěr u bankovní či nebankovní instituce?

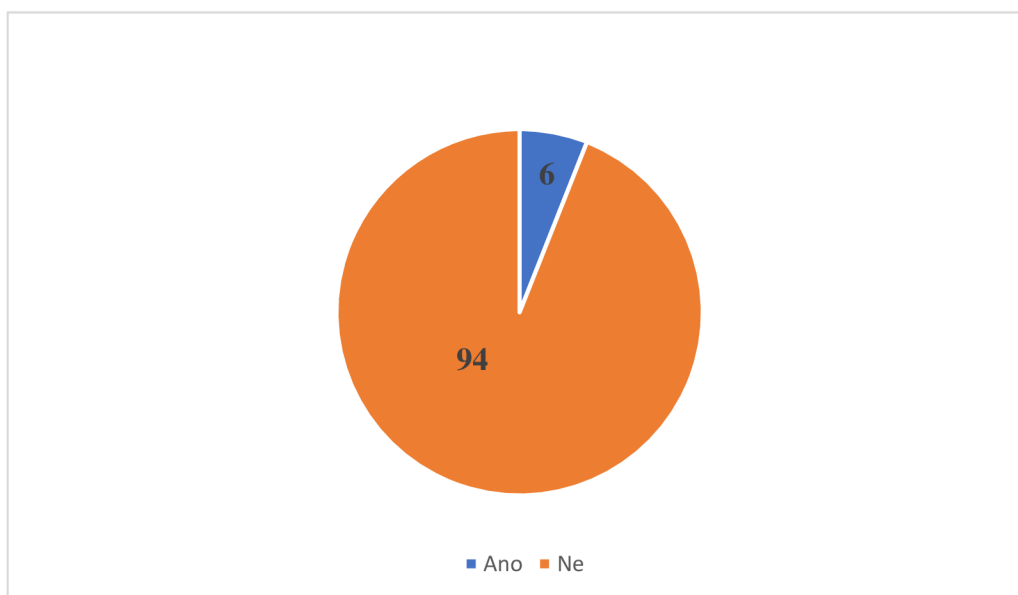
Graf č. 23: **Půjčky a úvěry u bankovních či nebankovních institucí – počet respondentů** (zdroj: vlastní výzkum)

Celkem 52 respondentů opovědělo, že žádnou půjčku ani úvěr u bankovní, či nebankovní instituce nemá. Hypotéku na bydlení má 19 respondentů, leasing na auto má 12 dotazovaných. Čtvrtou nejčastější odpovědí bylo, že si vzali půjčku na vybavení domácnosti, tuto možnost zvolilo 11 respondentů. Na zaplacení jiného závazku si půjčku, či úvěr vzali 3 respondenti, možnost odpovědi jiná využili také 3 respondenti a na zbytný výdaj si půjčku, či úvěr nevezal žádný z dotazovaných, tato možnost nebyla využita.

Otázka č.25. Za které položky nejvíce utratíte za měsíc? (celá domácnost)

Tato otázka byla seřadovací, bylo na výběr 11 položek, které každý respondent měl seřadit. Položka č. 1 znamenala, že za ni dotazovaný utratí nejvíce peněz až po položku č. 11, za kterou respondent utratí nejméně. První místo v této seřadovací otázce zaujala položka za bydlení, kde se počítalo jak nájemné, tak splátka hypotéky, služby i energie a vše, co se bydlení týče. Druhá položka, kterou dotazující nejvíce volili byla, že utratí za jídlo a pití. Třetí místo zaujala položka doprava, zde se počítaly jak pohonné hmoty, tak jízdenky na MHD, dálniční známka, pojištění, opravy automobilu atd. Osobní péče zaujala čtvrté místo, zahrnovalo to lékaře, hygienické potřeby, kadeřnické služby, oblečení a mnoho dalších. Na páté místo dotazující zvolili veškerá pojištění, co se týče domu, bytu, penzijní připojištění atd. Na šesté pozici skončilo spoření, další pozici zaujala zábava, do které se počítá kultura, sport, ale i alkohol a cigarety. Na osmé místo respondenti zvolili děti, tím je myšleno kapesné, kroužky, hračky, nebo např. školní potřeby. Na 9. místo respondenti zvolili půjčky, na 10. místo zvířata a jako poslední položku, za kterou utratí nejméně, respondenti zvolili mimořádné výdaje. Nutno podotknout, že jistě ne všichni respondenti položky umístili ve stejném pořadí, ze všech odpovědí byla vypočítána průměrná důležitost.

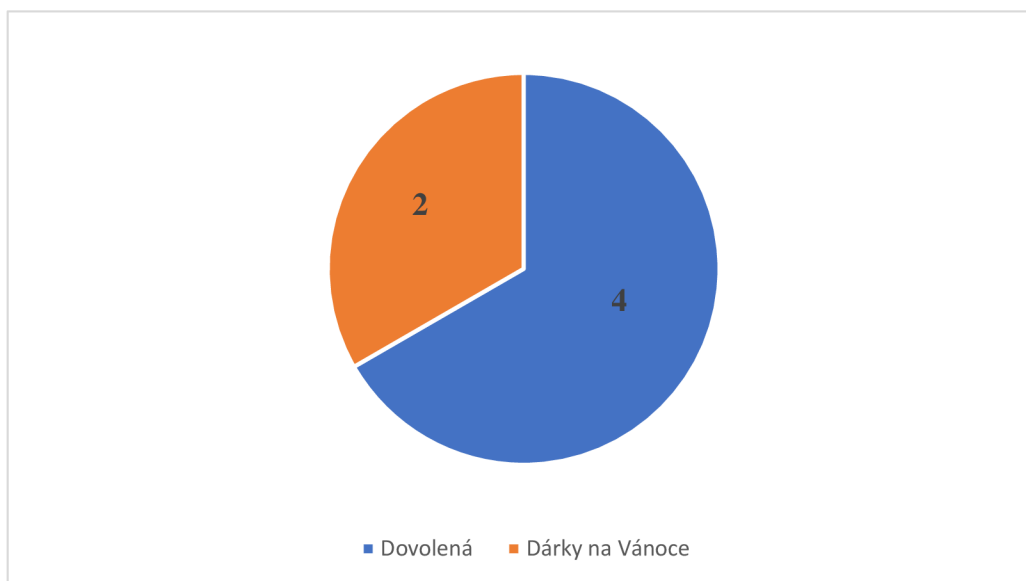
Otázka č.26. Jste ochotni si půjčit peníze na zbytné výdaje? (vánoční dárky, dovolená atp.)

Graf č. 24: Půjčka na zbytný výdaj – počet respondentů (zdroj: vlastní výzkum)

Celkem 94 respondentů, což je skoro většina, odpovědělo, že nejsou ochotni si půjčit na zbytný výdaj, za který např. počítáme dovolenou, nebo vánoční dárky. Zbylých 6 respondentů odpovědělo, že jsou ochotni si půjčit peníze na zbytný výdaj.

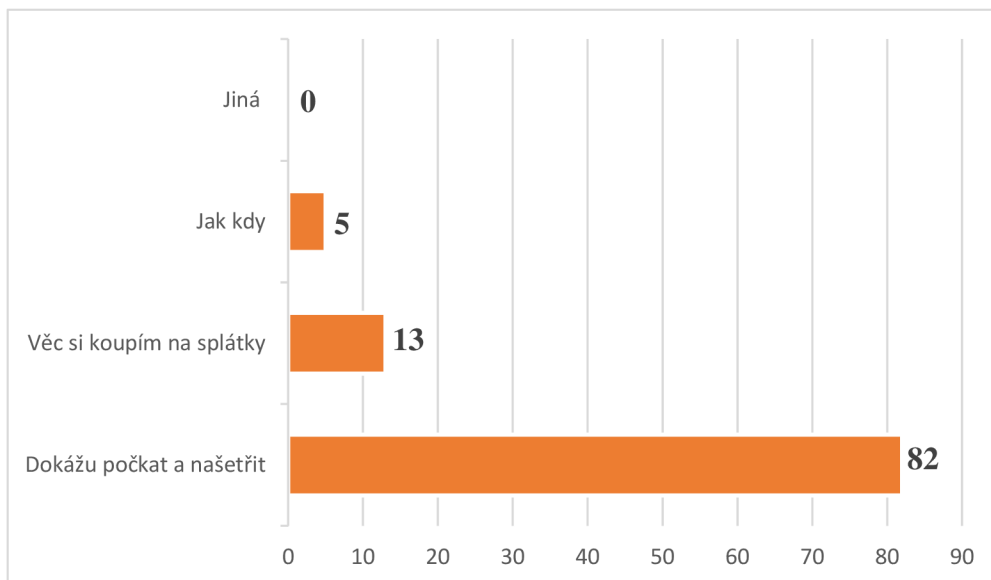
Otázka č.27. V případě odpovědi ANO na předchozí otázku napište, na jaký zbytný výdaj jste si peníze půjčili.

Graf č. 25: Půjčka na konkrétní zbytný výdaj – počet respondentů (zdroj: vlastní výzkum)

Celkem 4 respondenti odpověděli, že si půjčili na dovolenou a 2 respondenti odpověděli, že si půjčili peníze na vánoční dárky.

Otázka č.28. Pokud si chcete koupit nějakou věc, která se vám například líbí, ale není potřebná k životu jste ochotni pár měsíců počkat a postupně si peníze odkládat, nebo si raději danou věc koupíte například na splátky, nebo si peníze půjčíte?

Graf č. 26: **Koupě dražší věci – počet respondentů** (zdroj: vlastní výzkum)

Bylo zjištěno, že 82 dotazovaných odpovědělo, že než si koupí nějakou dražší věc, jsou ochotni počkat a našetřit si peníze. Druhou nejčastěji volenou odpovědí byla ta, že si raději věc koupí na splátky anebo si peníze půjčí, tuto odpověď zvolilo 13 dotazovaných. Na odpověď jak kdy, reagovalo 5 respondentů a poslední možnost volby odpovědi jiná, nebylo využito ani od jednoho respondenta.

6.3 Závěry výzkumného šetření

Tato část bakalářské práce je věnována závěrům výzkumného šetření, kde budou rozebrány všechny výzkumné otázky, které byly stanoveny na začátku výzkumného šetření.

Výzkumná otázka č. 1

Jak pracují české domácnosti se svým finančním rozpočtem?

V rámci této výzkumné otázky bylo zjištěno, že nadpoloviční většina dotazovaných, by si dokázala vytvořit finanční rozpočet domácnosti sama, kdežto menší část respondentů neví, jak si finanční rozpočet domácnosti vytvořit. Přesná polovina respondentů má ve své domácnosti finanční rozpočet vytvořen, oproti tomu 31 respondentů odpovědělo, že si ve své domácnosti finanční rozpočet netvoří, překvapivě 15 respondentů odpovědělo, že si svůj finanční rozpočet domácnosti tvoří občas, pouze 4 dotazovaní odpověděli, že neví. Na následující podotázku odpovídali pouze ti respondenti, kteří si finanční rozpočet domácnosti tvoří. Z té bylo zjištěno, že většina z nich formu tvorby a sledování rozpočtu upřednostňuje pomocí internetového bankovníctví, kde je to velmi přehledné a všechny příjmy a výdaje se zobrazují např. v grafech. Pouze malá část upřednostňuje formu tvorby a sledování rozpočtu přes aplikaci, software, nebo evidenci účtenek. Zbylá část dotazovaných formu tvorby a sledování rozpočtu nesleduje žádným způsobem. Díky finančnímu rozpočtu se polovině respondentům, co odpovídali na otázku, jestli si svůj rozpočet domácnosti tvoří, podařilo vytvořit finanční rezervu. Pouze 15 z nich se finanční rezerva daří tvořit pouze někdy, kdežto 9 respondentů si netvoří finanční rezervu žádnou.

Výzkumná otázka č. 2

Jak pohlíží české domácnosti na tvorbu finanční rezervy?

U této výzkumné otázky bylo zjištěno, že pro necelou polovinu dotazovaných je samozřejmostí, si část svého měsíčního příjmu odkládat a tvořit si tak finanční rezervy. Další větší část respondentů také považuje za samozřejmost si odkládat část svého měsíčního příjmu, ale ne každý měsíc je to pravidlem. Menší část dotazovaných nepovažuje za důležité si část měsíčního příjmu odkládat a tím si vytvářet jakoukoliv rezervu. Na otázku, v jaké výši je vhodná finanční rezerva, odpovědělo nejvíce respondentů, že považují za vhodné si odkládat 1–2násobek svého měsíčního příjmu. Naopak nejméně respondentů odpovědělo, že považuje za vhodné si odkládat 5–6násobek měsíčního příjmu.

Výzkumná otázka č. 3

Jaké finanční rezervy má průměrná česká domácnost?

Výzkumným šetřením bylo zjištěno, že nejvíce respondentů žije v domácnosti v zastoupení 2 členů, a naopak nejméně žije v zastoupení v 5 a více členech. Stejně tak respondenti odpovídali i na další otázku, kolik členů domácnosti má stálý měsíční příjem. Nejvíce respondentů odpovědělo, že jejich domácnost má v průměru 25 000Kč – 35 000Kč a nejméně z dotazovaných má průměrný měsíční příjem domácnosti 10 000Kč – 15 000Kč. Dotazovaní odpověděli, že nejvíce z měsíčního příjmu rodiny ušetří 5 000Kč – 10 000Kč a stejný počet dotazovaných odpovědělo, že ušetří méně jak 5 000Kč. Nejméně dotazovaných uvedlo, že z jejich měsíčního příjmu rodiny jsou schopni ušetřit 15 000Kč – 20 000Kč. V dnešní době, kdy ceny stále rostou, není vůbec jednoduché odložit si část svého příjmu, ale každé uspoření, byť i menší finanční částky je určitou jistotou. Bylo zjištěno, že nejvíce respondentů si ušetřené peníze nechává na běžné účtu, což je velmi nevýhodné, protože se nám tam peníze nezhodnotí. Nejméně respondentů odpovědělo, že žádné ušetřené peníze nemá, takže si je nikde neodkládá. V případě nenadálé události by nejvíce respondentů vydrželo se svojí finanční rezervou 2-4 měsíce, oproti tomu 5 respondentů z dotazovaných odpovědělo, že finanční rezervu nemá. Ti, co si měsíčně finance neodkládají, je pro ně vždy vysoké riziko, že se kvůli nenadálé události mohou dostat do dluhové pasti. Většina z dotazovaných respondentů svoje ušetřené peníze neinvestuje, ale 24 respondentů odpovědělo, že svoje finance investuje. Na další podotázku, odpovídali ti respondenti, kteří svoje peníze investují a bylo zjištěno, že nejvíce z nich do fondů, akcií a nemovitostí.

Výzkumná otázka č. 4

Jak řeší české domácnosti svoji zadluženost?

V rámci výzkumného šetření bylo překvapivě zjištěno, že 62 respondentů nemá žádné závazky. Tedy pouze 38 respondentů odpovědělo, že závazky, ať už jeden, či více má. V následující podotázce, na kterou odpovídali pouze ti respondenti, kteří závazky mají, bylo zjištěno, že převážné většině se jejich závazky daří splácet včas a pouze dvěma dotazovaným se nedaří své závazky splácet včas, což je velmi uspokojivým zjištěním. Na otázku, zda se dostali respondenti do dluhové pasti, odpověděli že 86 respondentů se do dluhové pasti nedostalo, což je velmi neočekávaný výsledek, oproti menší části, tj. 14 respondentů odpovědělo, že se někdy do dluhové pasti dostali, nebo ji právě řeší. Bylo zjištěno, že k vyřešení dluhové pasti si většina

respondentů půjčí peníze, aby svůj dluh splatila. Velmi zajímavým zjištěním bylo, že 4 respondenti odpověděli, že by se v této situaci uskromnili. Finanční úspory by vybrali pouze 2 respondenti.

Výzkumná otázka č. 5

Z jakých příčin se české domácnosti nejčastěji zadlužují?

V rámci této výzkumné otázky bylo zjištěno, že většina dotazovaných si dokáže na danou věc našetřit a 13 dotazovaných by si danou věc pořídili na splátky. V otázce, na kterou věc by si respondent vzal půjčku, či bankovní úvěr, bylo překvapivým zjištěním, že 52 respondentů žádnou půjčku ani úvěr nemá. Druhou nejčastější odpovědí bylo, že respondenti mají hypotéku na byt, či dům a hned jako další odpověď respondenti volili, že mají leasing na auto. Na vybavení domácnosti si vzalo půjčku 11 dotazovaných. Následující otázka byla, seřadovací a respondenti měli volit položky, za které nejvíce utratí a za které nejméně. Na prvním místě jednoznačně vedlo bydlení, což nebylo nijak překvapující a jako poslední byly voleny mimořádné výdaje, což se také dalo očekávat. Z výzkumného šetření vyplývá, že 94 respondentů by si nepůjčilo peníze na zbytečný výdaj, což se nepředpokládalo a 6 respondentů odpovědělo, že by si na zbytečný výdaj půjčilo. Z toho 4 respondenti si půjčili peníze na dovolenou a další 2 respondenti na vánoční dárky. V neposlední řadě výzkum prokázal, že na věci, které nejsou potřebné k životu, si většina respondentů dokáže počkat a našetřit si ze svých vlastních úspor, z čehož vyplývá, že převážná většina respondentů je ochotna se uskromnit a zbytečně se nezadlužovat.

Pro srovnání mého průzkumu ohledně finančních rezerv českých domácností s průzkumem z roku 2020 před pandemií Covid 19 vyplývá, že lidé jsou v této současné době schopni si lépe obstarat finanční rezervu a nespolehat se na poskytovatele půjček. (E15, 2022, online)

Z mého průzkumu jsem došla ke zjištění, že se dotazovaní respondenti spoléhají více sami na sebe, dokáží se uskromnit, a tudíž i více ušetřit.

ZÁVĚR

Zprvu, když jsem začala psát bakalářskou práci, jsem měla největší obavy z výzkumného šetření. Pro mnoho lidí je téma, které se týká financí citlivější a neradi takové informace sdělují. Dotazník byl anonymní a proto věřím, že všichni oslovení respondenti odpovídali pravdivě. Mnoho oslovených respondentů mi poskytlo i zpětnou vazbu na vytvořený dotazník, která byla kladná, a to mě velmi potěšilo.

Při psaní bakalářské práce jsem si uvědomila, že finanční gramotnost je velmi důležitá pro běžný život a měla by se dostávat do povědomí už žákům ve škole. Pro domácnosti je prospěšné vést si finanční rozpočet, protože díky němu máme přehled o příjmech a výdajích domácnosti a je tak snazší si vytvářet finanční rezervy, které jsou velmi důležité, protože jsme tak schopni řešit mimořádné výdaje a díky tomu nemusíme naši domácnost zadlužovat.

Na začátku bakalářské práce jsem si stanovila hlavní cíl, kterým bylo vymezit téma finanční gramotnost, finanční rezervy a rozpočet domácnosti, dále zjistit a posoudit oblast hospodaření českých domácností se zaměřením na vytváření finančních rezerv a jejich zadluženost. Pro výzkumné šetření byly stanoveny i dílčí cíle, kterými bylo zjistit, zda si české domácnosti vytváří finanční rozpočet, jakým způsobem si české domácnosti tvoří finanční rezervy a analyzovat důvody zadluženosti českých domácností. Na základě výzkumného šetření, kterým byl online dotazník, jsem provedla rozbor dat, které jsem následně shrnula a vyhodnotila v podkapitole 6.3 a došla jsem k závěru, že hlavní cíl i dílčí cíle byly naplněny.

SEZNAM ZKRATEK

apod. = a podobně

atp. = a tak podobně

č. = číslo

Kč = korun českých

MFČR = Ministerstvo financí České republiky

MHD = městská hromadná doprava

např. = například

SŠ = střední škola

tj. = to jest

tzn. = to znamená

tzv. = tak zvaný

VOŠ = vyšší odborná škola

VŠ = vysoká škola

VŠE = vysoká škola ekonomická

ZŠ = základní škola

SEZNAM ZDROJŮ

Odborná literatura

1. BALABÁN, Zdeněk a Ivan NOVESKÝ. *Slabikář finanční gramotnosti: učebnice základních 7 modulů finanční gramotnosti*. Praha: COFET, c2009. ISBN 978-80-254-4207-4.
2. BLAŽEK, Lukáš a Pavla VRABCOVÁ. *Finanční gramotnost*. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2019. ISBN 978-80-88330-33-2.
3. DVOŘÁKOVÁ, Zuzana a Luboš SMRČKA. *Finanční vzdělávání pro střední školy: se sbírkou řešených příkladů na CD*. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-008-9.
4. *Gramotnosti ve vzdělání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2010. ISBN 978-80-87000-41-0.
5. CHRÁSKA, Miroslav a Ilona KOČVAROVÁ. *Kvantitativní design v pedagogických výzkumech začínajících akademických pracovníků*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, 2014. Pedagogika. ISBN 978-80-7454-420-0.
6. CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika. ISBN 978-80-247-5326-3.
7. JAKEŠ, Petr. *Finanční gramotnost pro druhý stupeň základní školy*. Praha: Fortuna, 2011. ISBN 978-80-7373-089-5.
8. KAŠOVÁ, Jitka a Lukáš ISTENČIN. *Výchova k finanční gramotnosti: učebnice: pro 2. stupeň ZŠ a odpovídající ročníky víceletých gymnázií*. Aktualizované vydání. Plzeň: Fraus, 2020. ISBN 978-80-7489-621-7.
9. KLÍNSKÝ, Petr, Otto MÜNCH a Danuše CHROMÁ. *Ekonomika: ekonomická a finanční gramotnost pro střední školy*. Deváté, upravené vydání. Praha: Eduko nakladatelství, 2018. ISBN 978-80-88057-50-5.
10. NAVRÁTILOVÁ, Petra, Michal JIŘÍČEK a Jaroslav ZLÁMAL. *Finanční gramotnost*. Vyd. 2. Kralice na Hané: Computer Media, 2013. ISBN 978-80-7402-151-0.
11. PETÝRKOVÁ, Lenka a Pavlína CHMELAŘOVÁ. *Osobní finance – Základy finanční gramotnosti*. Praha: Generation Europe, 2011. ISBN 978-80-904974-8-1.

12. SMRČKA, Luboš. *Osobní a rodinné finance: (svět rodinných financí – jak spořit a rozmnožovat majetek)*. Praha: Professional Publishing, 2007. ISBN 978-80-86946-41-2.
13. SYROVÝ, Petr a Tomáš TYL. *Osobní finance: řízení financí pro každého. 2., aktualiz. vyd.* Praha: Grada, 2014. Finance. ISBN 978-80-247-4832-0.

Internetové zdroje

1. Co je to Kryptoměna | Slovník osobních a rodinných financí | Banky.cz. *Vše o bankách a bankovních produktech: srovnávače, pobočky, bankomaty | Banky.cz* [online]. Copyright © 2022 Top [cit. 12.04.2022]. Dostupné z: <https://www.banky.cz/slovník-osobnich-a-rodinnych-financi/kryptomena/>
2. Finanční rezerva – Proč ji mít a jak si ji vytvořit? »Finex.cz. *Finanční portál Finex.cz - Váš objektivní průvodce světem financí* [online]. Copyright © 2014 [cit. 10.04.2022]. Dostupné z: <https://finex.cz/financi-rezerva/>
3. Finanční rezerva může zachránit podnikání. Jak ji vytvořit a kdy se hodí? - Podnikatel.cz. *Podnikatel.cz - největší server pro podnikatele v ČR* [online]. Copyright © 1997 [cit. 11.04.2022]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/clanky/financi-rezerva-muze-zachranit-podnikani-jak-ji-vytvorit-a-kdy-se-hodi/>
4. Investiční rizika | Peníze.cz. *Peníze.cz - Největší web o osobních financích na českém internetu* [online]. Copyright © 2000 [cit. 12.04.2022]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/15914-investicni-rizika>
5. Rozpočet | Rodinné finance | Ministerstvo financí ČR – proč se finančně vzdělávat? *Ministerstvo financí ČR – proč se finančně vzdělávat?* [online]. Copyright © 2013, MF [cit. 23.03.2022]. Dostupné z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/rodinne-finance/rozpocet#prijmy>
6. Strategické dokumenty | Pro odborníky | Ministerstvo financí ČR – proč se finančně vzdělávat? *Ministerstvo financí ČR – proč se finančně vzdělávat?* [online]. Copyright © 2013, MF [cit. 19.04.2022]. Dostupné z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty>
7. Typy investic – eAkcíe. *eAkcíe - www.eakcie.cz - akcie, investice* [online]. Copyright © [cit. 12.04.2022]. Dostupné z: <http://www.eakcie.cz/typy-investic/>

8. Většina Čechů spoléhá před další pandemií na úspory | E15.cz. *E15.cz - Byznys, politika, ekonomika, finance, události* [online]. Copyright © 2001 [cit. 21.04.2022]. Dostupné z: https://www.e15.cz/finexpert/pujcujeme-si/vetsina-cechu-spoleha-pred-dalsi-pandemii-na-uspory-1372456?fbclid=IwAR0Ii_xqpoqan8nRP4q66DVfObABJdbqNp-mf860s1_2f6kw5XfYQOiILqM

SEZNAM OBRÁZKŮ A GRAFŮ

Seznam obrázků

Obrázek 1. Základní trojúhelník investování

Seznam grafů

Graf 1. Rozdělení respondentů dle pohlaví – počet respondentů

Graf 2. Rozdělení respondentů dle věku – počet respondentů

Graf 3. Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů – počet respondentů

Graf 4. Vytvoření rozpočtu – počet respondentů

Graf 5. Rozpočet v domácnosti – počet respondentů

Graf 6. Forma tvorby a sledování rozpočtu českých domácností – počet respondentů

Graf 7. Vytvoření finanční rezervy z rozpočtu – počet respondentů

Graf 8. Odložení části měsíčního příjmu – počet respondentů

Graf 9. Vytváření vhodné finanční rezervy – počet respondentů

Graf 10. Členové domácnosti – počet respondentů

Graf 11. Členové domácnosti se stálým měsíčním příjmem – počet respondentů

Graf 12. Průměrný měsíční příjem domácnosti – počet respondentů

Graf 13. Ušetřené peníze z měsíčního příjmu rodiny – počet respondentů

Graf 14. Pravidelné odkládání příjmu domácnosti – počet respondentů

Graf 15. Uložení ušetřených peněz domácnosti – počet respondentů

Graf 16. Výdrž finanční rezervy v domácnosti – počet respondentů

Graf 17. Investice peněz – počet respondentů

Graf 18. Závazky domácnosti – počet respondentů

Graf 19. Včasné splácení závazků domácnosti – počet respondentů

Graf 20. Dluhová past v českých domácnostech – počet respondentů

Graf 21. Řešení dluhové pasti v českých domácnostech – počet respondentů

Graf 22. Přemýšlení o koupi dražší věci – počet respondentů

Graf 23. Půjčky a úvěry u bankovních či nebankovních institucí – počet respondentů

Graf 24. Půjčka na zbytný výdaj – počet respondentů

Graf 25. Půjčka na konkrétní zbytný výdaj – počet respondentů

Graf 26. Koupě dražší věci – počet respondentů

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Dotazník na vytváření finanční rezervy v rozpočtech českých domácností a řešení zadluženosti

Dotazník na téma: **VYTVÁŘENÍ FINANČNÍ REZERVY V ROZPOČTECH ČESKÝCH DOMÁCNOSTÍ A ŘEŠENÍ ZADLUŽENOSTI**

Vážené respondentky a respondenti,

jsem studentkou 3. ročníku na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci a tímto bych Vás poprosit o vyplnění on – line dotazníku, který je určen pro dospělou populaci.

Cílem dotazníku je zjistit a posoudit, jak české domácnosti hospodaří se svým finančním rozpočtem, jestli si tvoří finanční rezervy a jak řeší svoji zadluženost.

Dotazník je anonymní, ale i přes to Vás prosím o pravdivé a přesné vyplnění.

Vyplněním tohoto dotazníku mi poskytnete podklad k dopsání mé Bakalářské práce na téma „Finanční rezervy v rozpočtech českých domácností“.

1) Jste

- muž
- žena

2) Jaký je váš věk

- 18–24 let
- 25–34 let
- 35–44 let
- 45–54 let
- 55 a více let

3) Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- základní škola
- střední škola bez maturity
- střední škola s maturitou
- VŠ, VOŠ, VŠE

4) Víte, jak vytvořit finanční rozpočet?

- ano
- spíše ano
- ne
- spíše ne

5) Máte ve své domácnosti vytvořený finanční rozpočet?

- ano
- ne
- nevím
- občas

6) V případě odpovědi ANO na předchozí otázku napište, jakou formu tvorby a sledování s rozpočtem domácnosti upřednostňujete?

- prostřednictvím internetového bankovníctví
- aplikaci či software k zaznamenávání příjmů a výdajů domácnosti
- evidence účtenek a jejich zaznamenávání (písemně či elektronicky v tabulce příjmů a výdajů)
- žádným způsobem neviduji příjmy a výdaje domácnosti
- Jiná...

7) V případě odpovědi ANO na otázku č. 5 napište, jestli se vám podařilo díky finančnímu rozpočtu vytvořit finanční rezervu?

- ano
- ne
- někdy

8) Je pro vás samozřejmostí si měsíčně odkládat část svého příjmu?

- ano
- spíše ano
- ne
- spíše ne

9) Jakou finanční rezervu považujete za vhodné si vytvářet?

- 1–2násobek měsíčního příjmu
- 3- 4násobek měsíčního příjmu
- 5- 6násobek měsíčního příjmu
- více než půlroční příjem
- nepovažuji za důležité si finanční rezervu vytvářet

10) Kolik členů má vaše domácnost?

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5 a více

11) Kolik členů z vaší domácnosti má stály měsíční příjem?

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5 a více

12) Jaký je průměrný měsíční příjem vaší domácnosti?

- méně než 10 000Kč
- 10 000Kč – 15 000Kč
- 15 000Kč – 25 000Kč
- 25 000Kč – 35 000Kč
- 35 000Kč – 45 000Kč
- 45 000Kč – 55 000Kč
- 55 000Kč a více
- Nevím

13) Kolik peněz měsíčně ušetříte z celkového příjmu domácnosti?

- méně jak 5 000Kč
- 5 000Kč – 10 000Kč
- 10 000Kč – 15 000Kč
- 15 000Kč – 20 000Kč
- 20 000Kč a více
- Jiná...

14) Odkládáte si určitou část peněz ze svého příjmu pravidelně?

- ano, každý měsíc si odkládám část svého příjmu
- jak kdy, většinou každý druhý měsíc
- občas, jak mi to zrovna vyjde
- Jiná...

15) Kam si ušetřené peníze odkládáte?

- žádné ušetřené peníze nemám
- ukládám si je na spořicí účet
- schovávám si je doma
- nechávám si je na běžném účtu
- Jiná...

16) Pokud by vás zasáhla nenadálá událost ve vašem životě, jako třeba ztráta zaměstnání, nemoc apod. Jak dlouho by vám vydržela vaše finanční rezerva?

- žádnou finanční rezervu nemám
- 1–2 týdny
- 1 měsíc
- 2-4 měsíce
- půl roku
- rok a více

17) Investujete svoje peníze?

- ano
- ne

18) V případě odpovědi ANO na předchozí otázku napište, o jakou investici se jedná?

.....
.....

19) Máte nějaké závazky? (Dluhy – Hypotéka, leasing, půjčka atp.)

- ano
- ne

20) V případě odpovědi ANO na předchozí otázku napište, jestli se vám daří své závazky splácet včas.

- ano
- spíše ano
- ne
- spíše ne

21) Dostali jste se někdy do dluhové pasti?

- ano
- ne

22) V případě odpovědi ANO na předchozí otázku napište, jak jste tuhle situaci řešili?

- vybral/a jsem finanční úspory
- půjčil/a jsem si peníze
- uskomnil/a jsem se a omezil/a výdaje
- nic, neřešil/a jsem to
- Jiná...

23) Předtím, než si pořídíte nějakou dražší věc, napadne vás otázka, zda si takovou věc můžete dovolit pořídit?

- ano
- ne
- občas

24) Z jakého důvodu jste se rozhodl(a) vzít si půjčku či úvěr u bankovní či nebankovní instituce?

- kvůli koupi domu/bytu (hypotéka)
- kvůli koupi auta (leasing)
- kvůli vybavení domácnosti
- na zaplacení jiného závazku
- na koupi zbytných výdajů (dovolená, vánoční dárky apod.)
- nemám půjčku ani úvěr
- Jiná...

25) Za které položky nejvíce utratíte za měsíc? (celá domácnost)

Očíslujte 1 – nejvíce utratím, 11 – nejméně utratím

- bydlení (Nájemné, splátka hypotéky, služby, energie...)
- jídlo a pití (Restaurace, školní jídelna, kantýna...)
- doprava (MHD, pohonné hmoty, dálniční známka, pojištění automobilu, opravy...)
- osobní péče (Lékař, hygienické potřeby, kadeřnické služby, oblečení...)
- pojištění (Dům, byt, penzijní připojištění...)
- spoření (Stavební...)
- zábava (Cigarety, alkohol, kultura, sport...)
- děti (kapesné, kroužky, hračky, školní potřeby...)
- půjčky (Splátky, leasing, úroky...)
- zvířata (Krmení, veterinář...)
- mimořádné výdaje (Spotřební zboží...)

26) Jste ochotni si půjčit peníze na zbytné výdaje? (vánoční dárky, dovolená atp.)

- ano
- ne

27) V případě dopovědi ANO na předchozí otázku napište, na jaký zbytný výdaj jste si peníze půjčili.

.....
.....

28) Pokud si chcete koupit nějakou věc, která se vám například líbí, ale není potřebná k životu jste ochotni pár měsíců počkat a postupně si peníze odkládat, nebo si raději danou věc koupíte například na splátky, nebo si peníze půjčíte?

- ano, dokážu počkat a našetřit si peníze
- ne, věc si koupím na splátky, nebo si na ni půjčím
- občas, někdy jsem schopen/na si na danou věc ušetřit a někdy si raději půjčím peníze, nebo si ji vezmu na splátky
- Jiná...